

Jure Čeh

TVOJE USTNICE IMAJO OKUS NEVIHTE

Uvod

Dolgo časa sem se trudil pisati zgodbe. Kakršen sem, pač, sem si verjetno želel določena dejstva odmakniti od sebe v predprostor zgodbe in si tako pridobiti čas za premišljevanje. Ja, premišljevanje. Ta lastnost mi je pomenila beg pred življenjem samim, ki je na videz tako banalno preprosto. Zdaj pa sem se našel in se sprašujem... se bojim živeti ali konkretnije... se bojim ljubiti, se bojim svojih čustev, svojega odstopanja, se bojim dotakniti se ženske, kadar v njej začutim ženstvenost... se bojim obsodbe družbe? Težko je priznati, kako je vse to res. Tako prekleto res! Tako prekleto, da mi je v tem trenutku do zgodbe toliko, kot do lanskega snega. Da mi gre le za izpoved, za predrtje opne, ki sem si jo stvaril, da lahko iz nje, navidez čist, neomadeževan in zaščiten, leporečim.

Nedolgo tega sem gledal film Sramota. Lepota tega filma je bila v tem, da je bila krivda nikogaršnja. Scenarist, režiser in igralci so izvedli film, katerega dogodek je ničkolikokrat naša resničnost in prepričali so me o tem, da nas obvladujejo sile, ki so močnejše, kot si želimo priznati. Tukaj pa, na tem mestu ne želim govoriti o filmu – kdor ga je gledal, ga je videl in si je postavil svoje zaključke – govoriti želim o sebi. Sprašujem se, ali nisem bil navdušen nad filmom zato, ker opravičuje nekatere moje misli ali dejanja, ker – o, groza pred priznanjem – sprošča mojo krivdo. Si nisem zaželel žena drugih in jih nekaj tudi imel? Nisem razdril nekaj parov – tri zagotovo! Lahko bi se opravičeval s tem, da so bili že tako v razsulu, da sem bil že skoraj nujna in od njih prizvana figura za bližnjico iz kalvarije... in vendar! Nisem fotografiral gole... ker sem potreboval goloto ženske, čeprav ona to takrat sploh še ni bila! Nisem ničkolikokrat pomislil na nadaljevanje pri ženskah, s katerimi sem padel v naključni pogovor.

Človek sem – je bilo že tisočkrat izrečeno in izrabljeno opravičilo, a tudi edino možno in resnično. Sprašujem se tudi, ali si lahko dovolim, da film, katerega zgodba in s tem problematika trajata le eno uro in pol, deluje katarzično name v smislu dosedanjih in kasnejših življenjskih zaključkov? Je to krščanska morala? Je želja po krivdi kot po osmišljanju in opravičilu za storjene »napake«? Kateri vrag, vendar!

Nedolgo tega sem se sprl z bodočo ženo in pri tem takoj pomislil, kako rad bi bil z drugo, bolj razumevajočo žensko vsaj za toliko, da se oddahnem od nastale napetosti, čeprav vem, da se s tem ne bi prav nič razrešilo. Težko je. Oba z bodočo ženo sva trmasta in trdobočna. In strah me je. Bojim se za svoj prostor, za svojo svobodo. Velikokrat imam občutek, da me zahteva zase ali da potrebuje mojo pozornost ravno takrat, ko začuti, da se ji odmikam v svoj svet, katerega nujno potrebujem zase.

Moram si priznati. Razcepljen sem, včasih nerazumljiv, nenačelen, trenutno izgubljen kot v posmeh vsemu preživetemu, preštudiranemu in že dognanemu. Je to – ta modrost, ki včasih izžareva z lic starih ljudi, so to – ta tisočkrat sesuta načela? Ta prepoznana nezmožnost biti tisto, kar se postavi v življenju za pozitivno in svetlo vrednoto? Ali sem le prepotreben ljubezni in pozornosti kot vsakdo na tem božjem svetu?

Zgodba pa bo ostala zgodba. Ta, ki je pred vami, je bila napisana pred uvodom in tako je postala del neke resničnosti. Zato je ne mislim spremeniti. Ne bom govoril o njej kot o izmišljotini ne kot o resnici, ker ves čas niha med obema pojmom. Tudi imena so izmišljena, resnična ali izpuščena. Prostor dogajanja naključno sovпада s prostorom, kjer bivam, tudi zato, ker sem v Kopru mnogo zgubil in mnogo dobil, pa mi je legel na srce. (Tako mu lahko vsaj na nek način vračam). Tudi čas dogajanja je prej nedoločljive narave. Jesenskemu je najbliže. Z vsem tem naj zgodba ostane, kakršna je. Željo po spremembi in svoje dileme bom pogoltnil zato, ker se preteklega nikoli ne da spremeniti. Morda bo v prihodnje drugače. Morda se bom v naslednjem pisanju, če bo današnje stanje trajnejše, razrezal kot daritvena žival in se tak vrgel pred vas. Morda?

»Kdo vé za jutri?« pravijo stari.

»Čas vse presodi!« tudi pravijo.

Zase vem le, da se trudim biti pošten v odnosu med mislijo in dejanjem.

PRVI DEL

Vsakdo sam stoji na srcu zemlje,
s sončnim žarkom preboden:
in je takoj večer.

Salvatore Quasimodo

I

Nekega dne, septembra, po deževju, ki je shladilo morje in ozračje, se je minulosť poletja začutila kot boleča bodica globoko v prsih. V praznini tistega dne, ko je njegova lekarnarka odšla krotit svoj zverinjak nezdravih, sta se zbodla s pisalnim strojem na mizi. Prav zaradi njegove brezbriznosti in nemega vztrajanja v molku sta se zbodla. Z neurejeno maso misli, ki se je nakopičila v vseh teh dneh in začela iskati svojo zaokroženo podobo v fluidnem izrazu, je podrl njegovo ignoranco. Niti ni vedel, kaj je videl v njem drugačnega kot tiste dni, ko ga je vlačil s seboj v vse zakotne – bogu daleč – kraje tega sveta, kamor je izginel največkrat zaradi eksistencialnih problemov. Pač, bil je dan, ko ga podoba njegovih režečih se tipk ni pustila hladnega. Bil je počen, navznoter obrnjen dan. Morda, če bi našel kaj drugega razen sebe in pisalnega stroja, bi se zapičil drugače. Tako pa ... sedel je na pisarniškem stolu, sklenjenih rok, miže.

V tej temi so vanj bolščali koprski obrazi, ljubljanski obrazi, razpotegnjene in nepravilne face italijanskih gorenjcev iz Trentina ... vsi groteskni, spreminjajočih se form, poudarjenih posameznosti. V tej temi sta se mu preteklost in sedanost izmešali v vrsto vzročnosti brez začetka in kraja, še huje – v gmoto prelivajoče se stvarnosti brez odrešujoče smiselnosti ali reda. Tak počen, tak levi, bogu za hrbtom – dan.

Na tlaku pred koprsko stolnico so ležale motne lužice. Sveti Nazarij je skoraj sameval. Le tu pa tam kak človek. V Loggi nobenega zunaj. Iz bambusa pleteni stoli so bili z verigo povezani v dva velika kroga okoli prav tako povezanih miz. Tudi znotraj skoraj prazna kavarna z izjemo dveh, ki sta izginila v pregrajenih, intimnih medprostorih, vsak s svojim časopisom v rokah.

»Letošnjega poletja je konec,« je ugotovil.

Še sam se je usedel, napol zleknil po oblazinjeni klopi, naročil svojo steklenico piva, katero je, pogreznjen v premišljevanja, počasi praznil.

»Kako hitro! Kako hitro to mineva. In jaz? Sem še isti... se še prepoznam?«

V tistem počenem trenutku se mu je zazdelo, da je postal bolj neobčutljiv. Začutil je, da se vse manj ustavlja ob drobnih stvareh, da se ne čudi več toliko in ne doživlja neposredno kakor nekoč. Rutina. Mala smrt.

»Je izginila tista iskriha duhovitost, ki sem jo umel priklicati, ali se je le potuhnila?« se je spraševal. »In radovednost?«

Preteklo življenje – kot razbita vaza pred njegovimi nogami – nenadoma ni bilo več utečena stvar. V tistih dneh se je nekaj usodnega prelomilo, česar ni takoj opazil. Kako naj bi le? Navzven je vse ostalo enako. Enaka obličja, enake fasade okoli njega. Enaki odnosi, celo enaka dinamika. In besede, ki jih je uporabljal, so ostale enake, čeprav ni hotel z njimi ničesar več povedati. Tiste preživete misli. Le mlel jih je med zobmi in takrat se mu je zdelo, da jih tako leno, naveličano meljejo vsi, da jih lahko potem izpljuvajo v prostor kot neprebavljivo perverzijo. Le skepsa je tiho naraščala, dokler ga ni vsega preplavila in mu zarisala na ustnice poševno, grenko črto, ki naj bi bila nasmeh. Cinizem kot obramba? Beg vase?

Celó enomesečno pohajkovanje po Italiji ga je, z izjemo Agrigenta ter Urbina, pustilo ravnodušnega. Morda še vulkansko grlo reke Alcantara na Siciliji in devetnajstletna študentka moderne italijanske književnosti, Tiziana iz Rima, v katero se je, zaradi njenih prekrasnih prsi, dekliške sproščenosti in nastajajoče, temperamentne ženstvenosti, skoraj zaljubil. Ostalemu je dal dvojko.

Z njegovo drago lekarnarko je bilo podobno. Ju je svet okupiral s svojo drugo – življenjsko dimenzijo? Z najemninami za stanovanje, z računi za vodo, elektriko, z nenehnimi problemi z avtom, s premajhnim življenjskim prostorom, s stanovanjskim varčevanjem, z nastalimi nesoglasji, vse večjimi zahtevami tako enega kot drugega, s krhkimi trenutki ravnovesij. Le obdobje prilagajanja? Naveličanost ali utapljanje v enoličen vsakdanjik?

Tako se je našel, kako hodi mimo otrok, ki so sanjali življenja na ozkih koprskih uličicah, otopen in neprisoten. On! Ki je tolikanj pisal in govoril o sanjah. Kot bi se vlekle senca, ki vedno beži v nasprotno stran od luči in svetlobe, tako je začudeno opazoval čisto navadna, razgreta lica razigranih otrok. Tisto sonce, ki so ga ujeli na lica, se mu takrat ni zdelo stvarno.

V tem se je zamislil. Ta svet okoli njega. Tak je. Z majhnimi spremembami pred desetimi leti bi lahko bilo povsem drugače. Ha, če bi čebula ne imela če... Zdaj se je ujel v koprski prostor in tu spredel nevidne niti odnosov. In, če je prav pomislil, vsi ti njegovi prijatelji, znanci, vsem se godi enako. In potem – spet vsi ti obrazi, muhasti in čudaški, okoli njega. Vsak od teh obrazov mu je hotel pravit svoje življenjske štorije; Matej o Sandri, o ločitvi in otroku, o načrtih za naprej, Alex o svoji večni temi – o zdrsu, poškodovani glavi in komi, kar je postalo opravičilo za splošno življenjsko nezainteresiranost in zanemarjenost.

»Vem! Poznam! Marš stran,« je pomislil, stresel z glavo in zamahnil z roko, da bi odgnal privede.

In vendar je vedel, Matej bo še vedno obljubljal, kaj vse bo storil, kot da se

mora njemu kaj opravičiti? Boo. Pri tem pa se bo pojavljal enkrat, dvakrat na mesec, rdeč v obraz, z monologom:

»Dobil sem delo pri komunali. Dopoldan bom urejal zelenice, popoldan pa bom zagrabil za svoje uhanе. Sandri hočem dokazati, veš, da sem sposoben preživeti sam sebe in tako tudi družino... Kaj si slišal za baptiste?...«

ali obvezno prošnjo:

»Čuj, maš kej keša za posodit. Smo ga ful sral v Piranu.«

Takó Matej, v bistvu naiven in po srcu dober človek. In Alex, ki mu je pol leta nosil na dom pisma, nadevana s citati iz Svetega pisma, o krokarjih, ki da žive iz dneva v dan, ki jih ni strah za jutri in ki ne potrebujejo poleg sonca in srebrno stkanega nočnega neba ničesar več. Kakó prekleto strah ga je bilo, ve le sam.

Tipi za Frančičevo obrobje pekla. Nikakor ne za njegove zgodbe, ki so se trudile biti mehkih robov.

Nakaze in spake so izginile. Spet je bila tam le miza z belim prtom, majhna vazica na njej, rdeč nagelj – začuda ne umetni – ter orošena steklenica polpraznega piva. Roka, v kateri je držal to hladno steklovino, se mu je zdela tuja. V sosednji medprostorček sta prisedli dve dolgonogi gimnazijki in začeli marljivo čebljati.

»Mali frčafeli,« je stisnil med zobmi. »Ritki pa sta, ritki...«

»Čau!« ga je prepoznala tista s temnejšimi lasmi.

»Boo? Mislim, da se ne poznamo?« je izustil, vidno presenečen zaradi njenega pozdrava in si jo pozorneje ogledal.

»O ja, pa se. Vaša žena inštruira mojo mlajšo sestro,« mu je odvrnila z našobljenimi ustnicami.

»Nimam žene,« se je zasmejal.

Mala ga je pogledala v oči, ne več popolnoma prepričana, ali ima prav ali se moti glede poznanstva, medtem ko je njena prijateljica nezainteresirano sledila njenemu pogovoru čez rob klopi.

»Mislim, da sem vaju že videla skupaj?« je nadaljevala bolj dvomeče.

»To morda, kar pa ne pomeni, da sem poročen,« je odvrnil.

»Medve se tudi ne bova poročili, kajne, Irena,« se je obrnila do prijateljice in jo želela pripraviti do besed, da bi prikrila svojo zadrego.

»Ah, gobcaš, Lidija,« ji je odvrnila na videz samozavestnejša Irena. »Pusti tipa, kaj ne vidiš, da meditira ob pivu.«

»Kaj dela? Meditira...«

»Koklja, vso svojo življenjsko prepričanost ima fiksirano v dvig steklenice.«

»Ti me zezaš,« se je užalila Lidija in v hipu preobrnila témo: »Raje mi povej, kako si se zmenila s profksom za vprašanja od kontrolke?«

Takó sta čebljali naprej. Nekaj časa se je še čudil neverjetni zgovornosti mladenk, opazoval njuna obraza, na katerih je medlo odseval nastajajoči značaj... pa se je kmalu zopet izgubil v svoje sanjarije, na pesek. Na oranžni, topli pesek obale med Gelo in Agrigentom na Siciliji. Tam je bilo toplo – tistega avgusta. Vroče. In tista neskončno dolga črta vzplamtele obale je vabila k teku. Ni strpel na miru. Neko drugo bitje se je prebudilo v njem. Slek se je in stekel. Tekel do stika, kjer se hladno Sredozemsko morje še vedno ljubi z zlato Sicilijo. Tam je do golen zabredel v vodo in tekel naprej. Tekel preko svojega napora, preko potú, preko trzajočih mišic, katere je po dolgotrajnem sedenju in vožnji v avtu v trenutku prisilil v ritmično krčenje. Tekel je do čerí, potem vse naprej do obzidja mesta, ki se je črtalo v daljavi. Tekel je in gledal razdrobljeno sonce pod svojimi nogami – razdrobljeno v lesketajoči se pesek ter razpršeno v kapljice morja, ki jih je dvigoval pred

seboj. Ne tekel, lebdel je preko vsega, da se je nato razgret, zadihan vrgel v osvežujoči objem hladne vode.

Sonce je zašlo. Lekarnarka je sedela na pesku in na majhnem plinskem gorilniku pripravljala preprosto večerjo. On je, naslonjen na rob čolna blizu nje, prek golega telesa ogrnjen z brisačo, pisal v popotni dnevnik. Pisal je, da ne ve, če ga zemlja ljubi. Pisal je, da se ne more vedno dvigniti, kot bi se rad. Pisal je o sebi, ki biva, ki je čisto vmesen, povsem vseenski, vendar sebi le pomeni središče, kateremu hodi naproti. Pisal je v molitev. Pisal je. Tako se je iztekel tisti dan, kot se pesek izsiplje v šepetajočo večnost.

Še vedno napol zleknen, v Loggi, tistega jutra, s steklenico v njegovi – tuji roki, s katere je, kot ponavadi, strgal nalepko »UNION GRAND«. Pa je le izpil do kraja že ogreto hmeljevo brozgo, plačal in vrgel široki adieu frčafelama Lidiji in Ireni.

»Čau,« odrezavo Irena.

»Adieu neporočeni!« je hotela biti frikica še mala.

Odšel je preko trga, v dan, z neko neznatno mislijo, bolj občutjem v sebi. Kot etruščanski modrec – lukumoid, bi se moral skloniti in pobrati kak značilen kamen dotakratnega obdobja, kajti slutil je spremembo. Prelom s preteklim. Uvod v novo obdobje življenja.

Nekaj je bil storil. Dokazoval si je možno resničnost svoje vizije življenja. Dokazoval si je to vsa ta leta, ki so neslišno zdrsula naprej. Bil je človek brez doma, brez staršev, brez bratov in sestra. Bil je človek poti. In čeprav so ga boleli vsi ti rezi, ki jih je storil, čeprav je prenekajkrat premišljeval o sebi in o teh ljudeh, si je bil veskozi na jasnem, da mu proti notranji nuji, ki ga je silila v konkretna dejanja, ni bilo kaj storiti. Dokazal je sebi in njim. A kadar se je vprašal, kaj pravzaprav si (jim) je dokazal, si ni znal pošteno odgovoriti. Življenje in njegov daimon sta bila preeterična pojma, da bi ju lahko omejil in ujel v kakršnokoli razlago.

Potem se je vrnil iz samote. Kajti leta so se iztekla in mislil je, da je odplačal svoj dolg. Vrnil se je skupaj z bitjem, ki ga je moral prepoznati preko sebe. Storil je, kar je imel storiti, pa se je znašel v ponovni praznini. Prav v taisti praznini, kot ga je objela sedem let nazaj, ko se je prvič odločil oditi. Že takrat, prvič, je vedel, da ga bo dočakala izsebljenost. Izsebljenost! Kako obljubljalajoč, hkrati srhljiv pojem. Kako je ljubil to stanje. Kako rad se je poistovetil z njo, zdrsalval vanjo in izginel. Vedel je, da bo moral vedno vnovič skakati v praznino, v brezno spremembe, če bo želel stopničiti za svojim nagonom. Bo to zmogel v prihodnje? Se bo lahko odrekel osebam, ki jih bo vzljubil? Bo lahko odhajal, ne da bi jih prizadeval, ali se bo razcepil na zanje odgovorno bitje ter na bitje, ki bo sledilo klicu poti? Pogoj shizofrenije! Razdvojenost. Nekje bi si moral poiskati harmonijo, stično točko med skrajnostmi. Prehod med Scilo in Karibdo...

Sam bog vé, v čem je bil namen njegovega nemirnega gibanja? Morda je ostal skrit v sledi, ki jo je pustil za seboj na svojih poteh? Morda je ostal nespoznan v mestih, skozi katera ga je vodila pot. Morda je pozabil nanj med galebi v Lindau am Bodensee ali v Weinstube Zur Fischerin pri Kurtu, nekje med cigaretним dimom, jazz glasbo in njegovimi – home made – betonskimi mizami nepravilnih oblik.

Dobro se ga je spominjal, Kurta! On Kurtu vrečko sveže obranih jabolk, Kurt njemu hišno specialiteto – kezesalat, tisto čudno mešanico sira, rozin, ruma, smetane in jabolk. Pri tem ni nikoli pozabil izkašljati skozi dim:

»Jazz, that's life. Remember what I tell you!«

Tudi Ljubljano je imel na sumu. Dostikrat zunaj se je spraševal, če je presegel ljubljansko konstelacijo Šiške, Tivolija ter Centra, Ria, Sokola ter kavarne

Union... Spominjal se je Gajškovih blodenj o židovski vseprisotnosti, Francijevega neskončnega kesanja ter minimisionarstva, Črničevega playa »Grande cabalista« in njegovega Črnič – črnega imagea, nepresegljivega cinizma pentakostalca Koblarja, njegovega simpatičnega nihanja v iskanju primerne identitete, ki bi zažgala navzven, v interpretatorski strasti izgorevajočo Mileninino podobo... Mnogo lepega, neizrečnega je ostalo tam.

»Sem sploh kdaj povsem zapustil to mesto?« se mu je zataknilo, pa je odmrmljal v veter še zaključek popevke:

»tam, ta, tam, tam, ta, tam. Bilo je nekoč v Ljubljani.«

Kdo bi se vračal v vsa preostala mesta? V Lentas na Kreti, v Limassol na Cipru, v Gorico, kamor so mu pobegnili starši, da bi uživali mirnejšo starost, v Cloz med tistimi neskončnimi Dolomiti in Centralnimi Alpami, v Taormino, kjer je bil posnet film – The big blue...

Toliko teh mest je bilo, kjer je pustil del svojega minevanja, da bi se poslovil od njih in odšel naprej. Zdaj mu ni več za podobe nekdanjih mest, osenčene s preteklostjo. Kot z ženskami. Nekaj časa se še spominjaš dotikov, odličnega seksa, potem pozabiš – si je mislil. Življenje samo mu je s prstom pokazalo na kraj njegovega nujnega nadaljevanja. Tiho je bil in sprejel danost preprosto zato, ker je bila ta preočitna, da bi ji s čimerkoli odgovarjal.

II

Dom. Topla beseda, kateri se je za dlje časa izmaknil, da bi izgubil morebitno vezanost. Prostor lastne ukoreninjenosti. Pustil ga je vnemar, samó da bi se igral igre z vetrom. In kot veter je šel skozi mnoge prostore, ki mu niso z ničemer vrnili. Zdaj pa se je ogledoval po tem majhnem prostoru. Tem, ki je zanj vedel, da bo prehoden kot toliko drugih. In vendar ga je videl drugače. Na otroštvo je že pozabil. Spominjal pa se je vseh sob in sobic, hotelov in drugih zasilnih bivališč, po katerih se je prekladal zadnje čase. Vsaka od teh sob je bila drugačna, vsem pa je bila skupna velika omara za obešanje obleke, nočna omarica, največkrat prevelika in zguncana postelja, slabo oprane rjuhe z vidnimi madeži sperme premnogih brezimnežev, zaudarjajoče odeje, izzivalno neumni dizajni stropnih luči ter venomer prevelika zrcala. In še nečesa se je spominjal iz teh interierov – cenениh reprodukcij osladnih slik na stenah, ki so se dozdevale postavljene le zato, da bi s svojimi nemogočimi neskladnostmi izzvale čimprejšni odhod in izpraznitev prostora za novega gosta. Vonjave teh sob so si bile različne, močno odvisne od podnebja, dežele, kjer je bival. Vseskozi pa se jih je držal najdominantnejši vonj po plesni ter malo zaostajajoči vonj po fuku ali samozadovoljevanju.

Tedaj pa – dom. Otipljivi prostor z vsem pripadajočim obredjem hranjenja, spanja, higiene ipd. In z vsemi tistimi posameznostmi, še najdrobnejšimi, ki sta jih v prostor vključila z lekarnarko. Njun prvi skupni dom. Njun začetek. Posredno izražena življenjska odločitev. Kaj vse!? Kaj vse se je skrivalo v tej, iz treh črk sestavljeni besedici – dom. Vseeno mu je bilo, čeprav je bil ta njun prvi dom navidez tako skromno majhen in neugleden. Zanj je bil ravno pravi, topel, dinamičen, lahko dosegljiv in sploh, iz kateregakoli zornega kota je gledal nanj – enkrat.

Spomnil se je na očeta, ki mu je, še negodnemu, govoril:

»Zapomni si, toplino in domačnost ustvari ženska.«

Nekaj mora biti že res v tem, je ugotavljal, kadar je opazoval lekarnarko, kako se suče po prostoru in navidez vse obvladuje.

Nocoj je bil sam. Odprl si je keramično, črnozlato Twiningsovo posodo s čajem in stresel njeno vsebino v čajnik. Aroma Bergamota se je razlezla po kuhinji in silila v sobo. Skozi odprto okno v sobi – edino okno v edini sobi – se je slišalo divjanje mularije z dvorišča. Snop svetlobe je padal mimo priprtih polknice na vinsko rdeči tapison. Impromptu Nr. 3. Schubert. Glasba prihajajoče jeseni ter hrepenenja, obračajočega se navznoter. Sedel je za mizo in želel nadaljevati z esejem o Bogu in božjem. Pa nič od tega. Ni bil umirjenih misli niti ni imel pravega trenutka. Nepozorno je sledil glasbi, pri tem srebal čaj ter se ogledoval po pisarniški mizi. Tam zloščena medeninasta petrolejka – ob njej je pisal ponoči. Medeninasti nastavek za kadila. Kamen s Krete. Kamen iz »Petra tou romou« ali »Aphroditha birth place« na Cipru, iz tistega mesta, kjer se je, po stari legendi, iz morskih pen utelesila sama boginja ljubezni, da bi premagovala silo smrti... Potem je bilo na mizi še v luknjičavi obalni kamen zapičeno gosje pero, ki ga je našel nekje med Ormožem in Ljutomerom, vmes so bile raztresene zelene žabice, ki jih je iz gline oblikovala Gorovičeva Nataša. Nad vsem pa je dominirala fotografija okostnjaka s pripisom »morda že jutri...«.

Vsake toliko se je dvignil s stola, pobral kako knjigo s prenatrpane police, da bi jo bral, jo malce prelistal in spet vrnil na prejšnje mesto. V takšnem stanju ga je zmotila prijateljica – nekdanja ljubica.

»Čau! Nisi slišal, ko sem trkala?«

»Kot vidiš, ne,« ji je odvrnil.

»Lahko... te motim?« je bila previdna.

»Ne, že v redu. Kar vstopi.«

Iz pisalnega stroja je potegnil vstavljeni list papirja, ga obrnil in položil na mizo. Potem je vstal s stola in se pretegnil.

»Kako si?«

»V redu, hvala,« je dejal. »Boš en čaj. Nekaj malega ga je ostalo od prej?«

»Ja, prosim.«

Usedla se je na tla, na položene ovčje kože pri postelji in se ogledovala po sobi s tisto neprijetno mešanico radovednosti in nelagodnosti. Pogled ji je spolzel po policah s knjigami na stene, ovesene z vedutami starih mest, nato na tla, kjer je ležalo vse živo drobnarij. On pa je odšel v kuhinjo preedit preostali čaj v kozarca. Čaj je bil že tako odležan, da je zadobil vijoličasti odtenek ter tenko plast smetane na površini. Gotovo je nabijal pulz do maksimuma.

»Potujem v Francijo,« je začela, ko je prinašal čaj v sobo.

»Kaj si tam zgubila?«

»Neko sufi gibanje ima svoj center. V Lionu. Se še spomniš, ko sva se v Grožnjanu udeležila tistega derviškega plesa?«

»Ja, spomnim. Precej noro je bilo.«

»No, nekaj takega bo, odštekano, veš!« je navdušeno hitela...

»In kdaj se misliš osamosvojiti od očeta?«

»Kaj tudi ti?!« ga je presenečeno pogledala.

»Samo vprašal sem. Ves čas mi govoriš, da greš dokončno stran, da si boš poiskala stanovanje, hišico, da ga imaš dovolj...«

»Ja, ma saj veš, da to ni preprosto,« se je uvijala.

»Stara si že trideset let. Mislim, da je zadnji čas, da storiš, kar želiš.«

»Serješ.«

»Dobro, serjem.«

»Kaj misliš, da ne bi rada že odšla. Sploh pa, kaj to tebe briga. To so moje osebne stvari.« je razdraženo nadaljevala.

In res ni vedel prav, zakaj jo bode s stvarmi, ki se ga dejansko ne tičejo več. Še manj pa se je čutil postavljenega za to, da bi jo držal v življenjski realnosti. Ne nazadnje mu je bila taka všeč, neprilagodljiva, drugačna, svoja.

»Mir z nami,« je poskušal zaključiti naostren pogovor.

»Pusti. Za avtokarto sem te prišla vprašat.«

»Greš s spačkom?«

»Ja. Bolj udobno je tako.«

»Pa se ne bojiš, da ti razpade?«

»Upam, da bo zdržal še teh nekaj tisoč kilometrov. Kaj govorim. Mora!«

Med zemljevidi in vodiči po Evropi je poiskal polepljeno avtokarto Francije in ji jo dal.

»Tvoja je.«

»Hvala.«

»Za tako zdelan papir se ne zahvaljuje,« je končal.

Potem sta umolknila. Mislil je, da bo vstala in odšla kot vedno še s kakšno neumestno pripombo na vratih, pa je kar obsedela in povabila glavo k tlom. S prsti je začela živčno kodrati kosmato ovčjo kožo, na kateri je sedela. Opazno je bilo, da jo nekaj muči.

»Kaj je, te kaj tišči?« jo je vprašal.

»Ah, ni vse tako, kot bi rada,« je zamahnila z roko.

»To se dogaja vsakomur.«

»Vem, vem, vendar...«

»Denar?« je ugibal.

»Ne, ni to.«

»Ljubezen?«

»Ja in ne,« se je izvijala.

»Si spet zanosila s kom?«

»Nehaj, hladno. Čuj, si še v vezi z Michelejem?«

»Že dolgo se nisva slišala, ga pa pokličem vsake toliko. Potrebuješ delo?«

»Ja, ampak ne zame. Kaj misliš, bi se dalo dobiti pri njem delo za enega fanta?«

»Ne vem, govoriti bi moral z njim ali pa, če želiš, ti dam telefonsko številko, pa pokliči sama.«

»Ne, ne. Ne poznam se z njim. Ti zdaj ne moreš reči nič bolj gotovega?«

»Žal ne.«

Potem se ji je zataknilo. V prostor je zazevala odsotnost besed. Besede so ostale zamrznjene v njenem izrazu. Molk je bil podoben giljotini. Čakanju na sik po zraku in padec rezila, na sprostitev nečesa nedoločljivega. Izza krhke lupine njene navidezne samozavesti je zaslutil prestrašeno in nemočno bitje, ki stiska glavo med kolena in se izmika neki resnici, kar pa ga ni spodbudilo k nikakršni sentimentalnosti. To je čutila. Želela je prijatelja, ki bi se mu lahko naslonila na ramo in se za hip odpočila od napetosti. Pa ga je premerila in čutila, da bi ob njem naletela le na hladno vzvišenost. Naj se mu izpove? Naj mu potoži? Bolečina jo je hromila in zdaj, ko je tako neodločeno obsedela, je že pol resnice pricurlo v prostor med njiju. Jo bo kaznoval. Bo njeno morebitno izpoved obrnil in jo zalučal nazaj, kakor je le on znal, na najbolj boleče mesto? Gledala ga je. Hladnega in oddaljenega, aristokratsko vzvišenega pred tujo – njeno bolečino. Le kakšen je, kadar je v njenem stanju? Ali ta človek sploh ljubi samega sebe?

Sedel ji je nasproti in jo pušal v njeni lastni napetosti, polni izziva po izpovedi

in razbremenitvi. Pa ni odpiral vrat. Drugi časi so bili. Ni mogel. Križ življenja si vsak od nas sam steže in trnovo krono sam pritiska na glavo, je pomislil.

»Dobro, morala bom oditi. Zmenjena sem z neko prijateljico.« je počila poraženka. Vstala je, se obula, se poslovila na vratih in nato oddrsala po stopnicah navzdol.

Sledil ji je s pogledom. Videl je sliko malo upognjenega, nesrečnega dekleta, ki se je oddaljevalo.

»Kam je odšlo tisto šarmantno, vedno nasmejeno dekle, ki jo je svoj čas ljubil.« je razmišljal. »Kar je ostalo od nje, je bolj podobno zagrenjeni senci. Človek po tridesetem ne more več živeti le sam za sebe. Nujno ga zvotli, ga zaznamuje s trpkostjo.«

Sedel je nazaj za mizo in želel nadaljevati z esejem o Bogu... pa nič od tega. Ves čas se mu je vrivala v misli odhajajoča podoba upognjene ženske, s katero sta si ostajala daleč vsaksebi. Ta vsaksebnost se mu je zdela absolutna, kakor nujen pečat preteklega bitovanja. Precej je še begal z mislimi, nato se je, naveličan praznih blodenj, dvignil s stola, se oblekel in se napotil proti knjižnici.

V tihih, vzvišenih prostorih knjižnice je sam med knjigami žulil novo številko Sodobnosti in prelistaval drugo, dnevno časopisje.

III

Izsebljen se je vračal iz knjižnice domov, v čimvečjih zavojih po labirintu koprskih ulic. V zavojih, da je lahko tolkel s svojimi abstraktnimi razmišljanji mimo kotic v WC-ju, ki je pušcal vodo in bi ga bilo treba popraviti. Izogibal se je s prilehnimi stvarmi prenapolnjenega vsakdanjika.

»Briga me.« si je mislil, vse dokler ni pomislil, da se bo ljuba lekarnarka le vrnila iz svoje izmene domov, potem mu bo, racionalna, kakor je, znala brati levite o njegovi nesposobnosti.

Pa se je spomnil na Valerija, fotografa – egoista, in opazil nekakšno zavist ob navideznem miru in ležernosti tega zakrnelega samca. Ni si mogel kaj, da ne bi mislil tako, čeprav je vedel, da je problem obstajal le v prisotnosti ali odsotnosti nečesa. V tem primeru ženske. Ženske kot življenjske partnerice. Tako kot se je Valeriju ob mrzlih in pustih dnevih kolcalo po kakšni prijetni deklini, ki bi mu poživila leni krvotok, tako se je njemu včasih kolcnilo po enotedenski samoti in miru. Zakaj ženska od daleč ter ženska v hiši, to sta dva pojma. Vsakdanja ženska, tista, po osemurnem delu tečna in razdražena, tista, ki se vrne iz službe utrujena in naveličana, ki pozabi biti ljubezniva, celo ženska največkrat pozabi biti... ni enaka oni drugi, ljubki, graciozni, z življenjem neobremenjeni, živeči pri starših, ki bi jo lahko srečal v družbi, da bi potem, v poznih urah vračajoč se domov, sam sebi govoril – to je to! In ženske vidijo vso stvar iz svojega zornega kota. Vsak zase. Kar je prav.

Ne, ne. Ni dveh žensk – je premišljeval naprej – ni jih več. Le trenutki so drugačni pa se spremeni cela podoba. Tvorí se namišljeno videna ženska kot projekcija vsakemu lastnega videnja, če ne kar lastnih želja. In tukaj se svet ustavi. Od tu dalje je življenje kot film – iluzija.

»Od tu naprej je vse mogoče...« je ugotavljal.

Ne nazadnje sta mu bila v filmskem seksu in zapleteni povezanosti najbolj všeč Mickey Rourke in strastna, temnopolta Lisa Bonet, s katero je Mickey-Yohnny izvedel incest ali krvosramje, za kar pa Mickey-Angel Harrold navsezadnje ni vedel.

»In pri tem se postavi vprašanje!« je razmišljal naglas. »Ali lahko to sploh imenujemo krvosramje, če pa je bila oseba druga, telo drugo, moški ud drugi in zavest tudi, do določene stopnje. Le duša je bila tista. Yohnnijeva. Ali lahko duša s povsem tujim bitjem kot orodjem seksa izvede to krvosramje?«

»Blodim,« je dejal in se nasmejal sam sebi. »Očitno je tudi mene obsedel tisti – lucifuci.«

Prišel je domov. Odklenil je vhodna vrata, si sezul visoke, z ovco podložene čevlje. Pregledal listke na vratih, ki so rabili za sporočila. Medtem nikogar ni bilo. Dobro. Prostor je bil hladen. Peč je slabo grela. Kadar je zapihala burja, je komajda ogrela eno sobo. Zanj ni bilo hudo. Dobro je prenašal mraz, bolje kot poletno vročino in vlago. Lekarnarki pa ni bilo vseeno. V kuhinji, pri okenski steni, se je na novem zidu nabirala plesen. V kopalnici je že od jutra dalje gorela luč. Ni se še dobro sezul, ko je potrkala in si kar sama odprla vrata spodnja sosedu.

»Živijo, kako si?« ga je vprašala.

»Ne ravno živahno,« ji je odvrnil.

»Račun za vodo je prišel. Stalo vaju bo devetstopetdeset tolarjev.«

»Oderuhinja! Daj, stopi naprej, da ti odštejem te solde,« je v šali nastopil grobo.

Sosedje so bili južnjaki. Pristrčni ljudje. Miriam je stanovala skupaj s starši v spodnjem stanovanju. Imela je nekega fanta, ni pa bila preveč zadovoljna z njim... vsaj kolikor se mu je izpovedala. Miriam mu sprva ni bila zanimiva. Sosedu pač. Bolje sta se se poznala po naključju. Nekoč, ko se je urezala z nožem, je s krvavečim prstom potrkala pri nji. Lekarnarke ni bilo doma. Bil je sam. Spraševala je za obliž, pa jo je povabil naprej, ji razkužil ureznino z alkoholom ter ji povil prst s povojem. Nič hujšega ni bilo. Potem pa je ostala pri njem še na čaju in pogovarjala sta se. Sprva je tekel pogovor o povsem nedolžnih stvareh, o njenem študiju – študirala je ob delu – ter o klasični glasbi. Dostikrat je prepoznala, kot je pravila, glasbo, ki jo je poslušal tako glasno, da se je slišalo po hiši. Tako sta se začela videvati in med njima se je razvilo zanimivo znanstvo. Postajala sta si vse zaupljivejša. Njuni dialogi so postali mestoma začinjeno ostri. Včasih sta razgreto razpravljala o filozofskih temah, spet drugič pa sta si zaupala svoje intimne misli, strahove, želje, sanjarjenja ob samozadovoljevanju, občutja in strasti pri fuku... Pri tem je bilo zanimivo, da ju ni prav nič vznemirjala njuna zaupljivost, čeprav se je včasih ujel ob misli, da bi jo prav lahko napeljal k telesnosti in jo pofukal. In vedel je, da se pri tem sploh ne bi imel slabo. Ne nazadnje je bila Miriam čisto mična ženska, vsega poželenja vredna. Ni bila lepa, a tudi grda ni bila. Bila je ena tistih, najmanj opaznih deklet povprečja, ki ne izzivajo ne z obleko ne z ekstremnim obnašanjem, ki pa obljublajo dosti višjo senzibilnost v posteljnem ringu. Morda je bila Miriam le za kanček preambiciozna za njegov okus, kar pa je bilo, glede na njen izhodiščni položaj, čisto razumljivo in pametno.

Miriam pa je velikokrat mislila drugače. Pod tušem, ko se je prepuščala dražljajem ostrega curka usmerjene mlačne vode in grabila za rob kopalne kadi, je mislila nanj. Govorila mu je o tem, a nalašč zadržano in hladno kot suhoparen dokumentarni podatek. Bala se je svoje slabosti, ni pa se mogla upreti vznemirjenosti njenih pogovorov. Strast v njej je tlela. Sproščala jo je z dotiki in z ogromno, ogromno govorjenja. Govorila pa je lepo.

Njemu je bila všeč zaradi te, izrazito telesne govornice, a naiven, kot je bil, si je mislil, da se v tem slika nekakšna odprtost navzven. Najočitneje se je to kazalo, kadar sta bila sama, brez družbe staršev ali lekarnarke, ki prav tako ni nič slutila. Pri tem, ko mu je dokazovala ali razlagala svoj pogled na tekočo stvar, se ga je

povsem prostodušno dotikala po nogah, rokah, ga vlekla k sebi ali odrivala proč in pri vsem tem se je zdelo, da res ni mislila na nič drugega kot le na pogovor. Nekoč pa, ko sta se tako vneto pogovarjala, ga je prišla za dlan – ker mu je hotela v nadrobnosti opisati pripetljaj s svojim novim kolegom – ter mu jo podrsala visoko navzgor po svojemu stegnu. Takrat sta se spogledala, za hip sta umolknila in obmirovala. Ta hip je bila večnost sama. Ko je začutila pekoči žar njegove dlani na koži, se je zavedela, da jo je zaneslo predaleč. Njegova roka je bila vse bolj vroča. Mirovala je pod krilom, se dotikala roba spodnjih hlačk in mehke notranje strani stegna. Opazovala sta se. Negibna.

Od takrat dalje sta se videvala poredkeje in srečanja so bila izpolnjena z notranjim nabojem, ki je grozil, da bo vsak trenutek počilo med njima. Nič več ni bilo iluzije. Živalsko sta čutila zavrelo kri drug drugemu pod kožo. Ustrašila sta se, da se vse pozna navzven. Da je opazno.

Gledati jo je začel drugače. Zdaj je bila oblečena malomarno kot vedno, kadar je bila doma, v trenerko neizrazite svetlomodre barve. Skozi to trenerko je zaslitil dva lepo oblikovana joška in pičko, ki ji je napenjala blago med nogami. Očitno je bila precej kosmata. Iz denarnice je potegnil denar in ji ga odštel. Potem jo je prijel za roko.

»Greš naprej? Sam sem.« jo je vprašal in ji pokazal na stol v sobi.

»Ne morem. Se mi mudi na predavanje ... Bojim se, spodaj so moji starši. Kje druge ...« je odvrnila.

»Pridi v soboto, v sobico na Gramscijevem trgu. Kmalu odidem v Italijo.«

»Pridem.« mu je zatrdila.

»Niste ravno najbolj poceni, draga dama, kaj lahko pričakujem od vas za ta denar?« se je pošalil z njo in popustil prijem.

»Nič več kot to, kar ste lahko videli, gospodič, in željo, ki vam preostane za naprej.« mu je znala vrniti šilo za ognjilo, a pri tem je zardela v lica in pobesila pogled. Čedno sramežljivost je skušala skriti tako, da je takoj zaloputnila vrata in navidez zaposlena odbrzela navzdol po stopnicah.

Stopil je do kopalnice in ugasnil tisto nesrečno luč.

»Kdo bi nas razumel, ljudi?« je premišljeval dalje. »Toliko nas je, toliko različnih. Navsezadnje,« je pomislil, »pa se le navadimo na te naše male napakice in posebnosti ter vzljubimo drug drugega, vsakdanjosti navkljub. Življenjski izzivi se premaknejo navzven in življenje teče dalje ... Kot od vedno.«

Premagala ga je lakota. Odprl je hladilnik in si na krožnik naložil gobice, salamo, sir in dve rezini kruha. Vse skupaj si je odnesel v sobo. Gledal je fotografije izpred šestih, sedmih let. Opazoval je svojo sestro med Bojanom in Čarlijem. Fotografija iz zasneženega Novega mesta je bila. Bojan, boo, o njem že dolgo ni nič slišal. Baje se je odebelil in postal privatnik. Delavnico je samo prevzel od svojega očeta. Tradicija. Čarli, nekdanji klošar in drogeraš, ta je podedoval od matere šiviljsko delavnico, se umiril in začel šivati še sam. Tudi njega že dolgo ni več videval. Na fotografiji so bili vsi trije v usnjenih plaščih s kučmami na glavah. Izgledalo je rusko. Manjkal je le Kremelj v ozadju.

Sestrica, je pomislil. Ta, poročena in ločena. Ta, ki mu je nekoč, ko je bil še majhen, za svojo prvo plačo kupila železni skiró vojaško zelene barve. Bil je nekaj posebnega. Ves je bil kovinski in imel je zavoro na zadnjem kolesu. Ja, ta sestra. Srečna in nesrečna. Ta, ki se je prebijala skozi življenje z dvema otrokoma. Malo so ji pomagale norosti, malo je stiskala, malo upala, spreminjala je svoje ime iz Nevenka v Elenka, priimek iz Zupan v Zupanc zato, da je bil seštevek numerološke vrednosti črk bolj pravi. Polagala mu je karte in mu iz njih prebiralala prihodnost.

Oprijela se je vsake »neumnosti« new age-vodnarjeve dobe otroka kot bilke, s katero si je popestrila enolično životarjenje in osmislila zapostavljenost. V sebi je nosila vse attribute, da bi lahko postala odlična stara coprnica, in pri tem, ko se je vsa njuna neverna družina križala, je bilo njemu kot sanjalcu vseč sestrino življenje frfotavega metulja. Rad je imel svojo sestrico. Rad jo je imel takšno, kakršna je bila. Z vso njeno numerološko odštekanostjo, podedovano seksualno nemirnostjo, z nosečnostjo pri dvainštiridesetih in z njeno trpkostjo, trpkostjo človeka, ki se trudi iti »skozi« čim pokončneje.

Rad je imel tudi fotografijo. Rad zaradi tega, ker zamrzne preteklo v črno-bele kontraste in kasneje pod prsti zaživi v verigo spominov. Črno-bela fotografija, Jazz od Dukea do Don Cherrya, koprski kamen, Loggia, nekdanji trg sv. Andreja, stene v Ospu, Glinščici, Julijci, Dolomiti, Presanella, na kateri je prvič v svojem samohodstvu prestopil mejo 3500 m, Luc Beson in film *The big blue*, Elenka Zupanc in lekarnarka s svojimi spretnostmi... vse to in še marsikaj nenaštetega ali pričakovane-ega so mu bile svetle točke devetdesetih.

In kje so bile temne točke? Temne točke je najraje ignoriral ali absorbiral. V dandanašnji nuji po iskanju nacionalne identitete, tako obče človeški kakor tudi ozemeljsko omejeni, je lahko začutil le človeško nedoraslost, nezrelost in ksenofobičnost. Nerač je spregovoril o velikih državnih stvareh, o veliki slovenski zgodovini, o »veliki« slovenski vojni. Kot otrok se je rad igral vojake. Takrat je to pomenilo, da sta se dva usedla v peskovnik in razporedila vsak svoje vojačke v nasprotni kote. Potem sta vzela v roke kamenčke ter ciljalo-streljala po nasprotniku. Kdor je drugemu prej podrl vse vojačke, je zmagal. Prav tako in nič drugače je tudi zdaj videl vso to človeško tragično igranje. Podaljsek otroških ambicij, razkazovanje, tekmovanje. Beda zafrustriranih. Zato nikoli ni želel spregovoriti o vsem tem, kar se je z eno besedo imenovalo Politika. Politika je le za redkokoga askeza, za večino pa le kurba za praznjenje podzavestnih frustracij ali, za ambicioznejše, opravičilo, ker jim v znanosti ali umetnosti ni uspelo.

Če je hotel biti pošten do sebe, si je moral po vsem tem priznati, da ga je bilo velikokrat celo sram – biti Slovenec. Sploh, kadar je prebiral dnevno časopisje. Zakaj? Ker ga je v svetu predstavljala skupščina ali parlament zmedenih in neusklajenih ljudi. Če bi imel moč, če bi... bi vsi ti ljudje frčali domov, pa naj se prepirajo za zaprtimi vrati svojih domačij. Tako pa je bil raje tiho. Evropa je v glavnem krščanska. Kristjani pa so že v Svetem pismu označeni za ovce, kar je spretno ugotovil že stari Fromm. In kot taki-take so podložni manipulacijam lastnikov Božjega, tistim pa, ki stvari le vidijo iz več zornih kotov, je današnji »demokraciji« navkljub bolje ostati tiho in pritrjevati, da je zemlja ravna. Če že ne pritrjevati, vsaj modro molčati. Problem namreč ne leži v tem, da so znanstveno ugotovili okroglost zemlje. Problem je v našem črednem nagonu. V strahu pred individualizmom. V strahu pred razpadom hierarhičnih sistemov, avtoritet... Problem leži v naših bučah. V omejenih, temnozelenih bučah, polnih jalovih pečk.

IV

Že ko je prišel domov iz knjižnice in ves tisti čas doma, ko se je prekladal z enega mesta na drugo in se zaposloval s stvarmi kar vsepovprek, navidez raztreseno in brez reda, je vedel, da bo ropotal po črkah. Skoraj vedno je to stanje nastopilo z nesistemskim pohajkovanjem po prostoru in na kakega pristranskega opazovalca bi ta nemirnost gotovo ne napravila vtisa. Prej nervoznega kot zanosnega ga je prika-

zovala ta začetna faza dela in to je dobro vedel. Zaradi tega ni prenašal nikogar ob sebi, še lekarnarke ne, toliko manj kogarkoli drugega.

Vedel je, da bo pisal – ta bolezen se je širila po njem –, čeprav se je v preteklem času, v vmesnih obdobjih največkrat spraševal čemu in kakšna je namembnost teh zlitij po papirju. Morda je res prisotna notranja nuja po izpovedi, si je mislil, a spraševal se je, ali je ni morda bolje spremeniti v potrebo po fizičnem gibanju, teku, plezanju šestice in jo tam iztrositi skozi napor? Ali sta namembnost in smisel skrita – razen v uničevanju beline – še v namernem provociranju do farizejstva in hipokrizije spolitiziranih slovenskih »zelenih« s tem, da ni uporabljal reciklažnega papirja.

»Ah, na Zahodu nič novega,« je zavzdihnil in začel pisati.

»... na zahodu nič novega... Na kupu dreka se šopirita dve gnojni cvetki. Demokracija in civilizacija ali bolje – cvilizacija. (Kdo ali kaj cvili? Zacija. Ta pa je ženskega spola.) Hvala bogu, da še vedno žive fotografi, pesniki, režiserji ter gledališki igralci... eni in drugi... vsi njim podobni tiči, ki znajo iz vsega tega gnoja izbrskati poduhovljeno vsebino človeka, plemenitosti, svetle karakterje in vero v prihodnost. Pa še ti, nazadnje omenjeni nosilci svetlega človeka se vsaj v severni Ameriki in betezni teti Evropi, ki nima lastne hrbtnice, vse bolj nagibajo iz osebnega, kritičnega pogleda ter kvalitete v kvantiteto, pogojeno s potrošništvom in z vso pripadajočo ji etiko.«

Pisal je še in ura je tekla. Pisal je še o Gardnerju, kateri je izustil, da je treba spreminjati piščevo zavest, če želimo dobiti dobrega kreativnega pisca (tu je ironično pripomnil, da bi lahko začeli kar v genetskem inženiringu), pisal je o nekdanjem času, pisal o duhovnem vakuumu v evropskem prostoru in o instant življenju, seksu in, in... Potem je prenehal, se naslonil na naslonjalo stola in zamizal. Čas je mineval.

»Neumnost!«, je nezadovoljen z napisanim pograbil šop naloženih, popisanih listov, jih zmečkal in besno zagnal v koš. Spomnil se je na češnje. Jedel bi jih. Julija jih je nabral polno vrečo. Oba z lekarnarko sta se ves teden mastila z njimi.

»Julija, Cloški kmečki turizem.« se je spomnil.

(Rolando, dober prijatelj, drugače zidar, lovec in še kaj, je odšel. Na mizi sta ostala dva izpraznjena kozarca ter dva kupčka češnjevih koščic. Petlitrski flaškon je bil nemarno položen na papir. Rob dna je puščal rdeči vinski odtis na papirju, polnem še neurejenih besed. Petek je bil. Puščoben dan, povrh tega je še deževalo. Lekarnarka je pojedla nekaj večerji podobnega in odšla spat. Tudi zanj bi bilo bolje tako. Pa ni šlo. Dolil si je vina iz flaškona in s kozarcem v rokah odšel posedat na balkon. Star balkon je bil. Samo božja volja ga je še držala na hiši. Les je bil preperel, deske zlizane in škripajoče, podporni tramovi pa načeti od starosti in trohnobe. Spodnji del tramovja se je ponoči, zaradi trhlosti, zelenkasto fluorescentno svetil. Zidovje hiše, ogolelo do kamnitega skeleta, pa se je še držalo.)

»Bog ve, ali še stoji,« je pomislil.

(Ena starejših je bila. Okoli stopetdeset let in neskončno število drsajočih nog po njeni notranjosti. Stopetdeset let prihajajočih in odhajajočih – taka sta bila tudi onadva z lekarnarko. Zunaj je bila oblačna noč. Popoldanska nevihta se je unesla v monotono pršenje. Veter je nosil oblake čez Monte Ročn in jih kopicil nekje nad Bolzanom.)

»Io bumbar, noi due bumbarja, noi siamo bumbarji...« je čebľal Rolando tisti večer ob vinu. Dvojina mu ni delala problemov, pač pa beseda -čmrľj-. Ta je bila prehuda zanj. Tudi češnjeve pečke ali vzvratna vožnja so bili preizkusni kamni.

»Anita è čebela, MariaLiza è čebela, loro sono čebeli, čebele...« s tem je šlo laže. Čebela se je dalo izpeljati iz -che bella-.

»Težko mi bo, ko boš odšel od tod, veš!« mu je Rolando poskušal, po nekaj kozarcih domačega, možato izpovedati svoja občutja, pa se mu je zataknilo v grlu. »Daj, beviamo ancora.« je nazadnje izustil.)

»In kako prav je imel.« je pomislil. Tudi njemu je bilo težko, prekleto. Kako mu le ne bi bilo. Vedno ta Jutri, ki izbriše, prekine in pozabi na Nekdaj.

»Pač... life.« je še zamrmral, se zasukal nazaj k mizi, vstavil nov list papirja v stroj in začel klofati po tipkah. Tokrat je šlo bolje.

V

Zvečer sta bila z lekarnarko zmenjena v Snack baru. Stuširal se je, preoblekel in se odpravil tja, da bi jo počakal. Pil je pivo in čakal zaman. Spil je še dve pivi, se oziral naokrog, če bi jo le kje ugledal, potem je obupal. Vedel je, da bi jo lahko poiskal po telefonu. Našel bi jo pri kaki prijateljici, da bi mu nato dejala – ooo, samo malo smo se razgovorile, sploh nisem vedela, da bo tako dolgo... počakaj me, pridem takoj. Uf, najbolj od vsega je sovražil čakati. Še posebej take nature, ki so si dovoljevale, kakor so temu same rekle, akademske zamude. Poklical je Valerija in ga nagovoril za Camel club.

»Si bom že prikrožil zabavo po svoje!« je siknil, besen nanjo ter odločen, da se ne vrne pred zgodnjim jutrom.

VI

Valerij se je razgovoril z neko žensko prodornih modrih oči. Njega pa je hrup še bolj razdražil. Za šankom si je vzel viski in pivo, pa zopet. Od daleč je opazoval razgretga Valerija in tisto biondo, kako sta se zafiksirala v čisto svoj, pogovorni svet, mimo agresivnega light showa in uvijajoče se, potne množice v jeansu. Jeans and Leather. Machomani in frčafele. Na odru šest, sedem do pasu golih deklet, verjetno poceni pridobljenih Rusinj ali Romunk, ki so poskakovale na ritem Pougsov in dražile moško publiko. Sit je bil utrujajoče napetosti med njima z lekarnarko. Včasih so ga prevarala nasprotja, ki jih je ta ženska nosila v sebi. Zнала je biti nemočna in prisrčna kot šestletna punčka, ali zapeljiva ter občutljiva... včasih pa je bila tudi živalsko uničujoča. Temu naj bi človek sledil in jo razumel. Če kdo to zmore, je lahko edino vrag.

»Šploh pa, danes ni moj dan.« je zamrmral in besede takoj pogoltnil nazaj vase. Vsi so mu bili odveč in tuji. Tudi Valerij. Tudi te, do pasu razgaljene plesalke z vzbrstelimi prsmi.

»Čau, meditator, kaj pa je tebe sem prineslo.« je čul glas za seboj in začutil roko, ki se je dotaknila njegove rame.

Spustil je steklenico in se obrnil. Tam je stala Lidija v tesni minici in s prepoteno belo srajčko na sebi, očitno precej nadelana.

»Ooo, mala Lidija!« ji je odvrnil in jo ocenjujoče premeril.

»Nisem mala, nikoli več mi ne reci tega!« se je hotela razjeziti, pa ji ni uspelo narediti željenega vtisa, tako gugajoči se na nogah. Stegnila je roko in se s kazalcem dotaknila njegovega nosu. Gesta, ki naj bi pomenila bog si ga vedi kaj.

»Že prav, velika. Precej nadelana se mi zdiš.«

»Nisem pijana,« je odvrnila. S prstom je zdrknila z njegovega nosu na ustnice, podrsala po njih levo-desno in se tesneje stisnila obenj.

»Vodi me, zaplešiva,« je še dahnila.

»Mala, tvoja igra postaja nevarna!« je dejal.

»Rada izzivam!« mu je zašepetala na uho.

»Frčafela...« si je mislil.

Zalizala sta se in se zgnetla med množico. V ustih je imel okus po pivu in tobaku. Mala je čisto podivjala. Stroboskopska bliskavica je sekala v maso in izrisovala podobe umazanega pekla, kot bi se ga lahko zamislil edinole Hieronymus Bosch. Viski mu je že udaril v glavo. Mali je segel pod minico in jo zgrabil za vlažno mednožje. Hkrati jo je z drugo roko tesneje stisnil okoli pasu in jo povlekel bliže k sebi...

»Pacek!« je zasikala in mu vrnila miho za drago.

Ni strpel več.

»Pojdi!« ji je ukazal, jo prijel za laket in jo potegnil za seboj. Vlekel jo je mimo vse obležane množice, mimo gneče pri šanku naprej do moškega stranišča. Tam jo je potisnil naprej mimo začudenega mladeniča pri umivalniku, vse do zadnje kabine, jo povlekel notri in zapahnil vrata za seboj.

»Divjak!« se je smejala in se mu nekaj upirala.

»Pofukal te bom, mala,« je zahropel. Zgrabil je za robove elastične minice, potegnil navzgor in jo dvignil nad pas. Hlačke, prepoteni košček belega blaga z blagim vonjem po intimnem spreju, ji je strgal z bokov in jih odvrzel na poscana tla pri pisoarjih. Srajčko ji je strgal s prsi, jo potisnil na hladne ploščice med kotličkom in steno sosednje kabine. Tam jo je pofukal kot kakšno portoroško cipo, držeč jo za trde ritnice, s prstom v njeni danki, zagrizen v slinasto, stiskajočo se šobico njenih ust. Fukal jo je divje in besno med izmeničnim odpiranjem in zapiranjem straniščnih vrat. Udarci ponorele glasbe ter curki scanja od opletajočih se tipov pri pisoarjih so medtem ropotali po prostoru.

»Bodi nežnejši!« ga je mirila, presenečena nad eksplozijo njegove grobosti, pa jo je čisto preslišal. Do bolečine jo je stiskal za ritnice in jo nabijal ob zid.

»Hej, tukaj sem!« mu je zakričala na uho.

»Pofukal te bom, prasička,« je stisnil med zobmi, napet in trzajoč kot v agoniji.

»Pofukal te bom, pofukal te bom, pofukal te bom...« je vse bolj stisnjeno ponavljal. Potem se je napel, jo še močneje potisnil nase in se izpraznil vanjo. Lidija je še nekaj časa, nataktna na njem, stokala in lovila sapo, nato mu je zdrknila iz rok na tla in počepnila. Nenadoma jima je obema postalo čudno. Še on je počepnil k njej in jo pobožal po laseh.

»Imaš robček?« ga je prosila.

Segel je v žep, izvlekel svež papirnat robček in ji ga ponudil.

»Glej proč, prosim!« Ji je postalo nerodno.

Obrnil se je proč in počakal, da si je obrisala mokro mednožje. Vlažen robček je nato odvrгла v školjko, vstala in si potegnila minico navzdol.

»Prosim, pelji me ven. Tu je ogabno,« je še izdavila.

Slekel si je suknjič, jo ogrnil preko golega telesa in ji ga spredaj zapel. Nato sta odšla iz kabine ven, ven iz WC-ja, ven iz diskoteke...

»Slabo mi je, bruhala bom,« je dejala in odhitela k okrasnemu grmovju ob robu parkirišča.

Ves alkohol in vsa živalskost tistega seksa sta ji udarila ven. Šele tam, na parkirišču, ko je klečala pred njim na vseh štirih in se zvijala v neenakomernih krčih,

v tisti, pravzaprav morbidni sceni, je začutil, da prihaja k sebi. Sklonil se je do nje in jo prijel za želodec.

»Bolje?« jo je vprašal, ko so krči ponehali.

»Mhm . . .« je še vedno kleče prikimala.

Iz žepa je potegnil nov robček, ji obrisal kozlanje okoli ust ter jo dvignil k sebi.

»Ni bilo lepo.« je izustila in začela jokati.

Stisnil jo je k sebi. Bilo mu je hudo.

»Te peljem domov?«

»Ne. Ne želim domov. Pelji me kamorkoli . . .«

Počasi sta se odpravila proti njegovemu avtu.

(Konec prihodnjič)

Jure Čeh

TVOJE USTNICE IMAJO OKUS NEVIHTE

(Nadaljevanje in konec)

VII

Ko je zjutraj prišel domov, je lekarnarka spala povprek čez posteljo, ogrnjena le z odejo. Televizija je bila vklopljena. Očitno je bilo, da je vso noč čakala nanj.

»Kje si bil?« ga je užaljeno vprašala, ko se je zbudila.

»Pa ti, kje pa si bila ti?« ji je vrnil.

»Spet si tečen.«

»Ti gotovo ne bi bila, če bi te enkrat, za spremembo, jaz pustil čakati.«

»Nehaj. Bila sem pri mami. Dobro veš, da je zbolela.«

»Zdaj je pač mama razlog za zamudo, razloge pa boš tako in tako vedno našla.«

»Kaj mi moraš vedno težiti? Pridi raje k meni. In izklopi to butasto televizijo,« je dejala in odgrnila odejo.

»Pridem, samo stuširam se,« ji je odvrnil, vzel kopalni plašč s kljuke, izklopil televizijo in odšel v kopalnico.

Tam si je slačil od tobačnega dima usmrajeno obleko, jo zlagal in polagal na pralni stroj. Zjutraj je težko prenašal cigaretni vonj. Ogledoval se je v zrcalu. Mlahav tič mu je bingljaj med nogami. Izpod pazduh je zaudarjal po potu. Lasje neurejeni. Neobrit.

»Srhljivo,« je pomislil, ko se je gledal tako neurejenega. »Ko bi draga vedela, kaj sem počel to noč, me ne bi vabila pod odejo.«

Stopil je v tuš kabino in zaprl drsna steklena vrata za seboj. Voda! Voda! Topla voda, ki se mu usiplje po telesu. Kako blažen občutek po divji, fukaški noči. Lidija ga je vzdražila. Spomnila ga je na Rafaelo, študentko iz Raven na Koroškem, s katero se je srečal v Ljubljani. Sploh so imele vse najstnice nekaj značilnega. Oprijete kavbojke, spodaj nedolžne bombažne hlačke, na koži, kljub dišavam razpoznaven vonj po mleku ter, kadar so se enkrat spustile v seks, tisto dražljivo mešanico naivnosti in radovednosti.

»V avtu je bilo lepše,« je še pomislil, se obrisal in uredil.

»Tvoj sem,« je dejal, ko je prišel nazaj iz kopalnice.

»Pridi,« mu je odvrnila lekarnarka in se odmaknila k zidu, da bi mu napravila prostor pod odejo. V dlani mu je potežkala moda in po večnoenakem scenariju njune posteljne igrice vprašala?

»Kaj si...?«

»Jaaa...« je zategnil, da sta se oba smejala.

»Pofukaj še mene,« mu je zašepetala na uho.

VIII

Dolgo časa je spal. Zbudil se je šele krepko čez poldan, se odmajal v kuhinjo in si natočil vina. Nič več Moet et Chandon à Eprenay kot na Cipru, pri tistem, vsega sitem fotografu. Navadni Casal Bordino iz Abruzzza, letošnje vino, še arhivsko ne, nikakor pa jagodni izbor ali starano v hrastovih sodih. Nič posebnega. Ormoškega Rulandca bi raje pil, pa ga ni imel. Lekarnarka, ki mu je bila zopet ljuba, mu je obljubila, da bo pohajkovala do večera. Upal je, da bo obljubo držala, čeprav mu je krulilo v želodcu in se mu ni dalo spraviti se na pripravo kosila. Bil je čudne volje. Dolgo je razmišljal o resnici in o ljubezni. Edino, v kar je še verjel, je bila norost idrijske norice, zmedene zaradi lastne fiktivne predstave o neki ljubezni ali o tem, kar naj bi ljubezen bila. Še vase ni več verjel, nikakor v pisma, ki jih je dobival na nekdanji naslov od nekdanje ljubezni, nezmožne soočiti se s sedanostjo. Nazadnje ni verjel ne v pisma ne v trenutno življenje ne v to sceno z Lidijo ... Morda je bila nekoč le Rafaela z njenim večnim optimizmom in preprostostjo – s katero bi se lahko ponašala vsaka starejša oseba – Valerij s svojo simpatično iskrenostjo ter ta njegova ljubljena Alhambra, ki ga je spravljala v zanos. Alhambra – svet, ki ga ni. Alhambra – svet, ki je zgrajen za višje cilje in obstoječ neke izza vseh spotakljivosti. Pot do te rdeče palače je zaman. Palača je bila nedosegljiva in vendar, le zaradi nje je imelo njegovo stopničenje navzgor nek smisel. Alhambro si je postavil za pojem harmonije. Alhambra je bila popolnost. Le hrepenel je lahko za tem in to vedenje ga je plemenitilo. Vsaj tako si je mislil. Nato je vstal s stola, se obul, pobral z mize vse popisane papirje in odšel v najeto sobico na Gramscijev trg.

Sonce. Nič drugega. Sonce ga je okupiralo s svojim bliščem. Mižal je, zleknen v naslanjač. Pred njim prazna šalica. Čaj je že izpil. Sladkor, ki je ostal na dnu šalice, se je sprijel s keramiko. V ušesih mu je odzvanjalo že od prejšnjega večera. Začelo se je s filmom, s tistim ritmičnim bitjem izrezanega in pojedene srca. Nadaljevalo se je s heavy ropotom v Camel clubu, potem Lidija, ki mu je nekako s svojim jokom pricurila v srce, sedaj pa še to nervozno bitje sivih las. Spodaj, v stanovanjski hiši pod njim, je neprisebna starka vsake pet minut nabijala z lesenim kolom po plehnatem nadstrešku Black Jack bara. Poslušal jo je ves dan. Čudil se je starkini vztrajnosti, ki je merila na norost. Na nek način ga je dogajanje pod njim zabavalo. Ko je opazoval ta njen tam-tam trening in reakcije mimoidoščih, je na trenutke doumel užitke uničenja.

»Ooo, Angel Harrold, ti ubogi vojak, ki sam nisi vedel, kdo biva v tebi. Louis je bil načrten in natančen. Tudi pri besedah ni ovinkaril. Se še spomniš, Angel, njegovih besed: Meso je slabo, Johnny, samo duša je nesmrtna. In tvoja pripada meni.« ... Premišljeval je.

Čeprav estet, je lahko tudi v dosledni izpeljavi grobosti videl lepoto, vsaj neko nujno zaporednost dogodkov ali ohranjeno harmonijo v potenciranem detajlu. Satanizem, ah, poznal jih je, ki so se trudili s tem pojmom, pa nikoli niso uvideli nujne doslednosti s svetim, kakor tudi obratno ne. Nasprotja so izzvenela bedasto ob poveljevanju enega polja. S tem je slika zbledela. In koliko jih je bilo, tako ujetih! Praznih! Prav tako kot zrcalo, ki je zrcalilo le svojo praznino, niso služili ničemur.

»Abstrakcija! bi rekel Valerij s sposojeno besedo, in se nasmejal. Pomembno je, da smo prebrali Sigmunda Freuda in Ludwiga Wittgensteina.«

»Če ob tem poslušamo še Jidish in sefardsko glasbo, je razumevanje popolno,« bi pripomnil.

Stara pa je vsemu navkljub nenaveličano tolkla po tistem nesrečnem plehu in vpila na Gramscijev trg, kaj vse jo moti. Polknice je imela previdno priprte, da ji

naveličani mulci ne bi bombardirali sobe z jajci ali petardami. Njen večplastni jezik – osnova je bila srbohrvaščina, nadgradnja slovenščina, vse skupaj pa je bilo začinjeno z nekaterimi istrsko italijanskimi besedicami, ki jih je nedvomno pobrala na tržnici – in neustavljiv plaz kletvic se je sproščal, ne glede na to, ali je bilo kaj poslušalcev ali ne. Nesrečna, osamljena duša, potrebna pozornosti. Mislil si je, da ji je bilo že vseeno, ali si jo pridobi kar na trgu ali pa izzove potrebno namestitev v hotelu za nervozne in pozabljene duše v Idriji.

Ko bo enkrat vsega skupaj konec, si je priznal, mu bo malce dolgčas in na trgu bo zazevala neizpolnljiva praznina, vsega sposobnim mulcem navkljub.

Zvečer je odnehal s pisanjem. Stara bobnarka in Louis Cypher sta ga navdušila in inspirirala, premagala pa ga je banalna stvar – lakota. Ves dan ni nič jedel. To je bilo že preveč za njegov želodec. Pobral je svoje papirje in odšel domov. Lekarnarke še ni bilo. Držala je obljubo, da je ne bo pred večerom. Vseeno mu je bilo, kako je izkoristila ta čas, četudi njemu v škodo. Tolkla se je s svojimi problemi in sanjala svoje sanje. Za nekatere sta se odločila, da si jih bosta delila. Popolnoma utopiti drug v drugemu se nista mogla. Le kdo pa je tega sposoben? Tako je bolje, si je mislil. Potem si je le odprl konservo fižola, narezal čebulo, vrgel gor dve žlici kisle smetane, nekaj slanih rib, olive, origano... Lakota je bila prehuda za modrovanje.

IX

Ponoči je pobesnel. Lekarnarka je imela nemogočo navado, da ni zamudila nobene nadaljevanke Polnočnih klicev, nato je jedla polnočno kosilo, prižigala izmenično tisti dve luči, ki sta jih premogla v stanovanjčku, in mu ni pustila spati do dveh ponoči ali še dlje. Nekaj časa je še uspel krotiti naraščajoči mehur žolča. Na kurac mu je šlo vse. K vragu sta šla Yoga in Zen. Pognal se je iz postelje, šel v kuhinjo in s pestjo zamahnil po ubogem stikalu, ki se je raztreščilo, zarilo v notranjost in takó razbito ostalo prižgano vso nadaljnjo noč. Da ju svetloba ne bi motila, je moral zapreti vrata. Potem pa je bilo bolje. Mehur žolča se je razpočil in pustil svojo sled na zidu, njega pa je kot po čarovniji, skozi ta besni zamah zapustila vsa napetost. Življenje se je preokrenilo iz neznosnosti v zabavnost. Zabavno je postalo vse, tudi to, da ob treh zjutraj ni programa na televiziji, torej sta se ukvarjala sama s seboj in se prerivala po svoji ozki postelji za boljši prostor pod odejo.

Septembrski dnevi so minevali. Približeval se je čas, ko bi zopet moral oditi med italijanske gorenjce, zadrte in rovtarske kmete z nekaj svetlimi izjemami. Prav zato, ker je prihajal in odhajal, je gledal na primorsko Kalifornijo z drugačnimi očmi. In letos se mu sploh ni dalo oditi proč. Raje bi na Belvedur hodil poslušat Vladovo violino in druge jazziste, ki jih Sandi nalovi v bližnji Italiji, užival gostoljubje domače gostilne in poslušal zagrizene istrske pivce igrati moro cantato, popackane od krede ter črnega refoška, s katerim so brisali na mizo narisane punte. Raje bi svoji lekarnarki sem ter tja skuhal kosilo ter jo prijetno presenetil po napornem delu. Raje bi poslušal Igorja, kako opravičuje nevitalnost mladih Primorcev in se prav schopenhauerjevsko raztaplja v pesimizmu. Ja, želel si je bolje ukoreniniti se v prostor tega – nešto između – mesta.

Sprehajal se je po Bazoviški mimo Belvederja, nato navzdol do pomola. Zdaj, ko ni bilo več vlačilcev, je na pomolu postalo bolj živahno. Ribiči so krpali raztrgane mreže, razpete po tlaku pomola. Morje je bilo nedolžno mirno. Po dveh nevihtah, ko se je razpenilo in razdivjalo, je zdaj ležalo pred njim in odsevalo večerno nebo. Čuden dan je bil. Spokoj za nevidna bitja. Sam ni imel nobene prave volje. Tam je

videl mačko ležati na mrežah, pa se je ustavil in jo počohal po glavi. Rad je imel mačke. Še dvignila se ni, le malo je privzdignila glavo in zamižala, tako se je nažrla rib. Premišljeval je, ali naj obiše Lidijo. Sam ni vedel, kaj bi rad. Nazadnje se je le ustavil pred vhodom stare hiše, malo postal, nato odšel proč čez trg in naprej v temo. Na koncu ulice se je ustavil, se naslonil na drevo in se ozrl k njenemu oknu. Okno je bilo osvetljeno, zagrnjeno s staro prašno zaveso. Izza zaves dve silueti.

»Verjetno Irena,« je pomislil.

Irena, ta divja mačkica, ga ni marala. Že od prvega dne dalje, še bolj pa od takrat, ko ji je predlagal, da bi fukali v troje. Bilo mu je vseeno. Ne nazadnje je hotel zadostiti Lidiji, ki mu je priznala lezbično nagnjenost in svoje simpatije do Irene.

»Hm. Ali je bolan moj seks ali sem bolan jaz ali pa smo, vsak po malem, bolni vsi,« je pomislil in se sam sebi nasmejal.

»Konec koncev je vseeno,« je sklenil. »S tem se bodo še preveč ubadali drugi.«

Lidija je sedela na okenski polici. Videl je njen obraz, naslonjen na steklo. Gledala je na trg. Sence so ga od nekdanj navdajale z žalostjo, s tisto jesensko žalostjo, ki se počasi, vmešana med deževja ter odpadajoče listje, naseli v srcu. Tako ga je zdaj z žalostjo navdal njen, droben, zaradi oddaljenosti zabrisan, ljubeč obraz.

»Končnosti,« ga je prešinilo.

»Naše končnosti...« je mrmral. Spomnil se je Wolkerjeve pesmi.

»Na obali so tiho se odpirala okna hotela,
na vsakem oknu je blede mladenka slonela;
in vsaka mladenka, ki v noči se snom prepusti,
si ustvari lastno morje, da ga potopi v bolne oči,
ki jim ta svet v stekleni obli zvezd in v sili,
ni nič več kruh, pač pa le steklenička z zdravili.
Te oči sem videl, tudi to morje sem zaznal,
Pa vendar sem slepec in tujec ostal.«*

Povlekel je še zadnji dim in odvrget cigareto. Žerjavica se je zasvetila, padla na tla in tam še nekaj časa tlela.

»Zbogom, Lidija,« je zašepetal proti njeni uviti senci. »Zbogom.«

Obrnil se je v temo in odšel domov.

DRUGI DEL

X

»Sleci se,« ji je ukazal.

V zatemnjeni sobi sta goreli dve sveči. Ena je stala v majhnem kozarčku od žganja, druga je bila zataknjena v grlo steklenice-svečnika. Miriam si je slekla trenerko in ostala pred njim v črnem, čipkastem spodnjem perilu.

»Pridi bliže,« je zašepetal v slabo osvetljen prostor.

Prišla je k stolu in se ustavila ob njem. Bila sta tiho. Prijel je za rob spodnjih hlačk in jih počasi potegnil navzdol. Majčko si je slekla sama. Tako jo je pustil stati ob sebi. Opazoval jo je. Črni lasje so ji padali preko ramen skoraj do prsi. Seske je imela temne in trde. Roke je prekrizala na prsih. Zazeblo jo je. Ritnice je imela stisnjene, pičko črno, kosmato.

»Si me pogrešala?« jo je vprašal in prekinil molk.
»Niti ne,« mu je odvrnila.
»Zakaj nisi prišla tisto soboto, kot sva se zmenila?«
»Nisem mogla. Fant je prišel, skupaj sva odšla v kino.«
»Si vedela, kaj sem imel v mislih, ko sem te povabil?«
»Mhm,« je zamrmrala. »Pričakovala sem...«
»Ti je bilo vseeno?«
»Za koga misliš, za mene, tebe, njega?«
»Ne, ne. Zato, mislim, ker sva pripeljala najino sceno do sem, ko ni več vrnitve?«
»Ne. Dražilo me je. Sama sva kriva, sama sva izzvala...«
»In o čem zdaj premišljuješ?«
»O ničemer. Čudno se počutim, ko gola stojim pred teboj.«
»Na fanta... misliš nanj?«
»Veva! Nisem svetnica, kakor tudi ti ne. Ni mi vse jasno, vem pa, kje sva zdaj.«
»Iščeš v mojem ponašanju opravičila zase?«
»Ne. Na to nisem niti pomislila.«
Dotaknila sta se drug drugega. Z dlanjo se je dotaknil njenih seskov, zaokrožil po njih, nato zdrsnil do bokov in se ustavil na kolenu. Sama je razširila noge, zakopala svoje dlani med njegove kodre in ga povlekla na svoje prsi.
»Kaj je zate kurba?« jo je vprašal. Z nohti ji je vlekel črte vzdolž hrbtenice. Ona je bila nekaj časa tiho, tako da so se v prostoru slišali le njuni vzdih.
»Ženska, ki je pozabila na svoje užitke,« je vendar odgovorila.
»Kako to misliš?«
Na to mu ni odgovorila.
»Se nikoli nisi počutila tako?«
»Napeljuješ na najin odnos?« mu je odvrnila z vprašanjem.
»Ja. Se ne počutiš umazane zaradi tega, kar si dovoliva početi?«
»Zdaj ne,« je zašepetala. »In ti?«
»Včasih ja. Pa ne morem pomagati.«
»Kaj čutiš zdaj?«
»Zdaj... zdaj čutim dotik tvojih prsi. Vroča si...« je prekinjal vse tišji šepet.
»In ti?«
»Vznemirjenje... tvoje prste, tvojo željo...«
»In zdaj.«
»Čutim ga...« je zahropla.
V sobi so se uvijale sence. Pod je škripal. Prostor se je kmalu napolnil z drugačnimi ritmi...

XI

Skoraj gluha je hodil po drevoredu platan. The death of Hortenza, dvanajsta scena Theodorakisovega baleta Zorba... Kakšno moč ima ta glasba! Kakšno moč nad njim. Kakó ga skloni k tlam, ga stisne, ga dvigne in odvrže. Hodil je po drevoredu. Avtomobili, ki so vozili mimo, so bili neslišni. Ves svet je bil neslišen in nerealen, čeprav bi ga lahko otipal, začutil. Tedaj so bile le gole platane, ki so držale sivo težo neba nad zemljo za toliko, da se je dalo dihati. Gole platane in neusahljivi odmevi te glasbe nekje znotraj.

Ko se je zvečerilo, je zavil v prvo gostilno, ki se mu je našla na poti.

»Pivo, prosim,« je naročil natararici, ki je ob očitni gneči našla čas še zanj.

»Točeno ali v steklenici?«

»V steklenici.«

»Tako,« nekaj je načočkala v svojo beležnico in že izginila v množici.

»... tvoje ustnice imajo okus nevihte... Le kod si blodila

ves dolgi dan po trdih sanjah kamna in morja...

Orle noseča vihra je razgalila griče

razgalila tvoje hrepenenje do kosti...»** je mrmral ob pivu.

»In kaj morem k tem?« se je vprašal?

»Ljubim lahko, ampak koga naj ljubim?« je mrmral predse. Dvignil je steklenico, jo ponesel k ustom in nagnil...

»Kaj sploh lahko ljubim še katero drugo razen tebe?« je pomislil na lekar-narko.

»Kaj ni ves ta moj beg od tebe le beg pred premočnimi čustvi? Pred premočnim doživljanjem?«

»Miriam, Lidija... in če pomislim na preteklost – Rafaela in nekdanja ljuba... in vse tiste ženske, na katere sem legal, ni to mrtev mozaik spominov in živ izmik pred rajem?«

»Ah... Tvoje ustnice imajo okus nevihte

tvoje oblačilo je rdeče kot kri

globoko v zlatem poletju

in diši po hiacintah... Le kod si blodila...»** je dalje mrmral po spominu in izpušchal posamezne vrstice, verze. Saj ni pomembna natančnost, ne vedno. Včasih je dovolj le ključna beseda, vzgib, ki naj dvigne človeka preko njega samega in knjige, preko realnosti prostora, v katerem je bilo kaj prebrano, ter časa, ki ga nosimo na roki... si je opravičeval svojo nepopolno znanje in trenutno slab spomin.

Nikakor se ni mogel spomniti cele pesmi. Le ta nemogoči stavek se mu je neprestano vrival v že tako razbite misli.

»Zakaj odhajaš od mene? Zakaj se te ne morem dotakniti, se uleči preko tvojih prsi in na njih zaspati večni sen. Nič drugega mi ni potrebno.«

»Čemu mi je treba – ta vsakdan, da iz tistih višin, kjer se včasih, nehote, najdem, spet in spet padam v banalnost življenja in eksistence, ki me pravzaprav žali in ponižuje. Laže bi mi bilo, če ne bi bilo nikoli dovoljeno doseči mehke oblakev in tiste neskončne vzvišenosti nad fizičnim...« je premišljeval.

»Prekletstvo poeta, da izzove tisto, kar se mu v domišljiji ustvari,« je blodil dalje...

»Tudi Bog je preklet, oba, stvaritelja. Potem pa, ko se ustvarjeno izmakne kontroli, odgovornost pade na tistega, ki je odvrget seme. Temú naj bi se reklo – očetovstvo?«

»Hej ti?«

»Hej!« mu je mahala pred očmi neka popolnoma odštekano oblečena frčafela.

»Kaj bi rada?« jo je vprašal.

»Prideš plesat? Manjkajo nam fantje.«

Šele sedaj je opazil, da se je zabava sprevrgla v pravcato norijo. Glasbo so nabijali na ves glas kot v diskoteki, mize si je mularija odmaknila in tam, na improviziranem plesišču se je čudno uvijala grupa pustnih šem. Drugače ni mogel označiti teh, malo zastarelih darkerskih in new wave make up-ov.

»Beži stran, šema,« jo je odpodil od sebe.

»Nesramnež!« je mala zavihala nos nad njim, se obrnila na petah in odklepetala stran. Nekaj pikrih, njemu namenjenih psov, je zmlela med zobmi.

Vstal je s stola in plačal svoja piva. Potem se je opotekavo odpravil ven. Hodil je po stari Semedelski in opazoval razpotegnjene sence kamnitih odbojnikov.

»... v večji globini

je pa krvavelo človeško občutje.«** kako mu je bil ta verz blizu!

Sedel je na kamniti rob, si objel kolena in se zagledal proti horizontu. Mesec je bil prekrit z oblaki. Bila je oseka. Kadar se je mesec le prikazal, so se drobni kamenčki in školjke pred njim srebrno zalesketale. Ob tej pozni uri ni bilo nikogar na sicer priljubljenem sprehajališču ob morju.

»... tvoje ustnice imajo okus nevihte ...

okus nevihte ...**

Mislil je na lekarnarko.

XII

Večkrat se je po fuku z drugo žensko počutil slabo. Ne, ker bi jih ne zmoget ljubiti, temveč, ker z žensko, s katero je preživel le nekaj noči ali celo eno samo, nikoli ni mogel zgraditi tiste vzporedne lepote drobnih vsakdanjih trenutkov. Lepote, sicer ne tako ekstatične in eruptivne kakor je spolni odnos, vendar vseeno – lepote. Tiste subtilne, mehko dotikajoče se. Takrat je največkrat, zleknjen pred Tizianovo Danajo, plakatom, ki mu je visel na steni sobe, razmišljal. Niti ne razmišljal. Sam pri sebi si je za to počutje skoval izraz – votljava. To je bila negibnost s primesjo melanholije ter nezainteresiranosti, ki ga je lahko ure in ure držala v mehkem objemu zunaj življenjske utečenosti.

Oregon – The silence of a candle. Tišina sveče se je uvijala po prostoru. Nekoč si je preveč stvari idealiziral. Pojem dela, pojme prijateljstva, ljubezni... tudi odnose z bližnjimi je želel napolniti s tistim – višjim – in jih videti tako. Tok reke pa je neusmiljeno odnašal ideale, jih zamenjeval s prizadetostjo ali novimi pričakovanji. Dolgo časa že, kar se trudi prepuščati se temu toku in poskuša ne želeiti si, temveč le sprejemati prineseno. Pa ga še vedno večkrat popade strah, da bo z nadaljevanjem takega početja izgubil lastno individualnost. Preprosto, se razkrojil. V tem je te kratke, skoraj naključne stike z ženskami občutil kot osvobajanje, popolno prepuščenost silnosti trenutkov. Kot da bi bilo to fizično prodrje v žensko bližnjica do občutenja enosti, do razkroja določene (svoje) osebe v nedoločenega bitovalca – takega, naključnega, igrajočega se z vsem, neprizadetega v smislu dandanašnjih človeških norm obnašanja, na nek način pa tudi neprizadetega v doživljanju sobiva-jočih ter sobitujočih. Posvečenega in zavestno potujočega le v relaciji od rojstva do smrti. Brez patetike ali melanholije, temveč z neskončno radovednostjo poklica-nega. Tu nekje se je po njegovem skrivala modrost neimettja, neposedovanja, neskončno razširjene ljubezni... morda le še korak od tu? Pa je sposoben? Si želi, si upa do kraja izzvati praznino.

Ne. Še preveč se je čutil človeka.

Mostovi. Tisti od Andrića pa do San Francisca. Vsi so se zrušili. Vse bolj se mu je dozdevalo, da teh mostov ni. Da so le želje humanega človeka, le želje, nič več. Kako naj bi si drugače obrazložil vsakogar izolirano samoto. Kaj ni bila prav Rodis tista, ki je verjela v drugo resnico, pa sta se na kraju pogovora znašla – kje? – pri smrti.

Rodis sama je zavzdihnila in izpljunila: »Torej, nas bo smrt odrešila.«

Dim je puhal v zrak. Zvrtinčil se je in se porazgubil po prostoru. Skladba, posvečena meditaciji na tišino sveče, se je končala. Tačka gramofona se je avtomatično vrnila na sedelce. Disk se je ustavil. Pipa mu je grela dlan. Misli so mu bile težke. Mestoma mu je bilo odveč – to bivanje ali, kakor ga je sam rad poimenoval – bitovanje.

»In zakaj si se mi zahvalila? Rodis? Za tistih nekaj besed. Za pogovor? Za katerega vraga?« je blodil.

»Zato, ker sem skritiziral dandanašnjo, v slovenskem prostoru nasičeno in prenakrelo duhovnost?« je blodil dalje. »Ker sem ti pokazal prepad?«

Lekarnarka je bila čisto drug človek. Zagotovo je mislila drugače. Rad je imel to žensko, katere obraz je bil uokvirjen v pramenih kostanjevih, svilnatih las. Katere oči so lahko toliko časa srepele v prostor, ne da bi usta spregovorila besedo. Tiho, najmanjšo.

Marsikdo je mislil drugače. Blagor jim. Mnogi med njimi so verjeli v povezovanja ali pa so hoteli verjeti, morali verjeti.

Preintimno bi bilo, če bi nanizal verze iz pesnitve Mostarske kiše. Pa kaj, ni Zubac govoril prav o tem prepadu. O Mostarju in o preimenitnem mostarskem mostu, kako ni zvezal, kar bi, po vsej logiki, moral za vekomaj zvezati. Pred najiskrenejšo izpovedjo ljubezni. Pred Bogom samim.

»Človek je velik? Človek je v svojem bistvu polbog. Že zato, ker je nosilec občutij ljubezni ter strahu pred smrtjo. Le zakaj mu potem ni dano radostiti se? Le zakaj ga je Bog tako dramatično razcepil na tisto, kar lahko čuti in kar je sposoben izraziti?«

»Se bo našel kdo, ki si bo upal trditi, da lahko – še vedno človek – živi in v vsakem trenutku sproščeno izrazi, kar čuti?« je razmišljal naglas.

»Ne, nisem še srečal nikogar, ki bi nasprotno pozicijo zadovoljivo argumentiral, me prepričal. Daleč, daleč vsaksebi smo si v tem našem invalidnem komuniciranju, še v tako blizkih vezah, ko nas – kakor temu rečemo – veže kri.«

Prostor je bil nasičen z dimom. Prt, sončne, oranžne barve, je bil polit z vinom. Ta večer ni bilo nikogar, ki bi svojo zategnjenost sproščal ob nekaj kozarcih refoška. Prostor je bil mrtev. Prazen.

»Je kriv čas. Je navidezna končnost kriva zadrege polboga – nosilca ljubezni. Ali njegova, že po naravi shizoidna psiha...?«

Do pomladi sta bila še dva dolga meseca.

»Potem bodo stvari stekle drugače,« je bil gotov.

XIII

Zadnje čase sploh ni mogla spati. Že tako je pozno odhajala v posteljo, skoraj vedno po polnoči, zdaj pa jo je preganjala še nespečnost. Nekaj časa se je premetavala levo desno. Nekaj časa je ležala mirno in strmela v strop. Tam, na stropu je bil zanimiv rjav madež. On je ležal zraven nje, z obrazom, stisnjenim v vogal, kot da bi se hotel pred nečim skriti. Zaspal je takoj, brž ko sta se ulegla v posteljo. Tako je

bilo skoraj vedno, kadar se nista ljubila. Roko ji je težko položil čez bok in vedno, kadar se je obrnila, ko mu je roka padla z njenega telesa, je nagonsko zopet segel po njej. Nazadnje ji je začelo vse to presedati. Madež na stropu, njegova medvedja roka, neusmiljeno enaki dnevi in delo; brezperspektivno, ponavljajoče se delo. Ko bi vsaj vedela, zakaj to počne. Včasih se ji je zdelo, da vé, da je ujela neko smiselnost svojega početja in svoje predanosti. Zdaj pa je videla vse črno.

»Ma, ke beda! Kaj sploh poriva človeka naprej? Upanje? Slutnja drugačne razširitve?« se je spraševala.

Dvignila je njegovo neobčutljivo roko, jo položila poleg sebe na posteljo, se odgrnila in vstala. Ogrnila se je s frotirastim kopalnim plaščem. Odšla je v kuhinjo. Iz hladilnika je vzela dve pesti že oprane solate, jo vrgla v skledico, dodala začimbe, bučno olje in kis, si odrezala kos kruha in si vse postavila na mizo. V sobo je odšla po medeninasto petrolejko ter po Srečolovca. Dostojevskega je imela rada. Poleg njega ji je bil všeč še ves ostali ruski psihološki realizem. Ko si je vse pripravila in se usedla, ni mogla ne jesti ne brati.

»Še to...« si je mislila.

Kuhinja je še vedno smrdela po kloksu, ki sta ga našpricala po stenah pred tednom dni, da bi uničila ogabno črno plesen. Vsako zimo se je pojavila. Pri tem se ni dalo nič storiti. Včasih bi se najraje požrla zaradi takih dejstev in zelo ji je šlo na živce, ker je on to prenašal na videz neprizadeto.

Zunaj je pihal veter.

»Dobro.« je pomislila. »Jutri bo perilo suho. In jutri moram spet v službo!« se je še spomnila neprijetne resničnosti.

Kako shrljivo je, da ti kakšno spoznanje že vnaprej zagreni bodoči dan. Od kod naj črpa veselje in srečo, če pa se ji zdi to bivanje en sam slalom med tistimi stvarmi, ki jih nikoli ni imela rada.

»Ali pa se je to dogodilo le meni?« je bila potlačena.

»Ujela sem se, nezadovoljna sem, a življenje me prisiljuje, da sprejemem trenutni položaj.« je naštevala.

»Je kakšna alternativa?«

»Obstajajo kakšne stranske možnosti, kak izmik?«

»Živi sploh še želja v meni? Želja po spremembi in volja po izvedbi spremembe?« je bila obupana nad svojo predajo. »Saj sploh ne vem več, kaj bi rada. Kaj me razveseljuje. Boo.«

»In to naj bi bilo življenje?« je sklenila.

Veter pa je še naprej zavijal okoli vogalov stare hiše.

»Dobro, in kaj bi se spremenilo, če bi pustila vse k vragu? Če odidem nekam, kjer me nihče ne pozna?«

»Nič. Vrnila bi se. Nekoč bi se morala vrniti in poprijeti tam, kjer bi popustila.« je ugotavljala.

»In če se ponovno vržem v študij?«

»Prezahtevno.« si je dopovedovala. »Tako ali tako sem bila slaba študentka.«

Nikoli se ni znala prav ceniti in biti samozavestna. Ni marala večjih, razcepljenih družb. Zmedle so jo. Raje je imela intimne pogovore v dvoje, troje. Ko je bila mlajša, je bilo drugače. Zdaj se ji je zdelo, da je od takrat pretekla že cela večnost.

Nagnila se je nad skledo in poskusila solato. Teknilo ji je. Odprla je knjigo na strani, kjer je bila nehala in začela brati. Zunaj se je svitalo. Tema že ni bila tako črna. Veter je še vedno neusmiljeno zavijal in ropotal z nepritrjenimi polknicami. Polina! Zanimalo jo je, kako se bo odločila Polina. Med Angležem ali Francozom? Ubogi Aleksej, ki se je tako trudil okoli nje.

Takrat jo je prešinilo. Spustila je knjigo in se naslonila nazaj.

»Ja, to si želim!« je zašepetala v mrzlo kuhinjo.

»Najinega otroka... najinega otroka...«

XIV

»Potrgal sem svoje korenine,« je dejal.

»Kako se počutiš zdaj?« ga je vprašala.

»Ne vem, nedoločljivo. Kot ta starec, morda,« ji je odvrnil in jo opozoril na starca, ki je pravkar stopil v kavarno.

Zleknil se je v naslanjač in stegnil noge pod mizo. Zagledal se je v starca, ki si je izbral mizo njima nasproti. Čudil se je njegovi urejenosti. Kazalo je, da se je nalašč za kavico v Loggi tako pripravil. Klobuk je odložil na obešalnik. Plašč je položil čez naslonjalo stola, na katerem je sedel. Oblečen je bil v brezhibno, klasično obleko z obvezno kravato in zimsko ruto okoli vratu. Te ni odložil. Sedel je rahlo sključeno, mirno in sam. Natarica mu je prinesla kavo, ne da bi ji karkoli naročil. Vljudno se ji je zahvalil in s tresočo se roko prijel ročaj male šalčke.

»Stalni gost,« je ugotovila lekarnarka.

»Mhm...« je zamrmral in dalje opazoval starega moža.

Samotnost starca se je začutila kot neizrekljiva gostota in resničnost, pred katero so si vsi zatiskali oči. Zdelo se jima je, da nista bila edina, ki ju je fascinirala njegova pojava. Vsa Loggia je vsaj za hip umolknila, potem pa, ko so se glasovi zopet dvignili v ozračje, so ostali v spoštljivi polglasnosti.

Starec ni bral, ne govoril. Niti oziral se ni. Gledal je na svojo mizo. Šalčko je dvignil trikrat, štirikrat in jo izpraznil. Preden jo je odložil spet na krožniček, je poravnal plastično imitacijo čipke na njem. Čez čas je segel v žep in izvlekel denarnico. Denar je položil k računu in vstal. Takoj ko se je dvignil s stola, že je pritekla natarica in mu vljudno pridržala plašč.

To je moral biti težak plašč. Takega je – se je spomnil – imel njegov oče še iz mladih let.

Ko je odšel, sta oba z lekarnarko pogledala skozi okno za njim. Njegovi koraki so bili drobni. Sključen in majhen, kot je bil, je le počasi prečkal širino Titovega trga. Zazdelo se jima je, da mu ne bo nikdar uspelo priti čez širino trga mimo vseh tistih velikih stavb okoli njega. Pa je le zavil okoli vogala campanila.

Bil je pretresljiva figura tistega večera.

XV

»Bom umrl ali pa bo iz tega pepela le še kdaj vzniknil feniks. Starodaven ptič, ki se vedno znova sestavi, da bi zopet poletel in segel po tistem svetu, ki ga vsi mi slutimo tam nekje, daleč spredaj...«

Življenje ima ostre robove. Ha. Nič kaj izvirna ugotovitev.

Cel kup praznih besed se mu je usipavalo preko utrujenih prstov. Ni vedel, kaj bi sam s seboj počel. Nekaj se mu je izmaknilo. Ta račun je želel razrešiti...

»Saj vendar lahko zadiham sproščeno, iz vseh pljuč?« je kriknil v temo. Pa ni vedel za pot. Ni vedel, kam bi se obrnil. Slepa ulica. Ujetost.

»Ali pa naj se izpovedujem in izpovedujem, da usahnem skozi besede? Toda, se bom potem še našel? Bo ostalo še kaj – čemur bom lahko rekel Jaz?«

Tako prekleto vmesno je bilo vse to. Življenje – pripoved. Pravzaprav brez začetka in brez konca. Kot nikomur potreben utrinek, iztrgan iz nekega lebdečega stanja. Še sam ni vedel, kaj bi z njim.

Njegova bivša se je izgubila nekje v Franciji. Pisala mu je še kartico, da se ima v redu in da se ogromno vrti. Pri tem vrtenju, pravi, ni zgrabila Boga za jajca, se pa je spoznala s prav fletnim dečkom iz Argentine. In morda, morda je Bog tam. Aleks je nehal s citati iz Svetega pisma. Pojavljal se je vse manjkrat. Sestra je rodila punčko in tako spravila na svet še enega pamža, ki ga bo treba nafilati – tokrat z novo slovensko zgodovino od Karantanije in kralja Sama dalje. Matej si je našel podnajemniško sobico v Piranu in se za nedoločen čas zaposlil pri komunali. Valerij – egoist je ostal prisrčen in iskren Valerij. Miriam se je poročila in odselila. Njenemu možu, ki je ves čas nekaj slutil, ni bil vseč njun blizek odnos. Z Ireno sta – presenetljivo – postala dobra prijatelja, medtem ko je z Lidijo izgubil vse stike. Bajje je študirala v Benetkah. Zadnji dober film, ki mu je ostal v mislih, je govoril o nezavednem incestu. Popotnik, z Julie Delpy, Samom Shepardom ter Barbaro Sukowo v glavnih vlogah. Kritika ga je označila za medlega, medtem ko je na vse pretege hvalila pocukranega in neprepričljivega Poslednjega mohikanca.

»Baš me boli kritika,« si je mislil.

In dnevi? Dnevi so si brezobzirno sledili in se vrstili v nedogled. Kristjani bodo kmalu praznovali veliko noč, ne da bi – kot vedno – doumeli simboliko pirhov.

Tudi starca ni videl nikdar več.

TRETJI DEL

ali

UVOD K PRVEMU DELU

XVI

V najeti podstrešni sobici je stal, sklonjen nad mizo. Pred njim je ležala dokončana in končno urejena novela. Ves čas se mu je vrival v misli naslov – FUK, ki se mu je zdel pregrob. Želel se mu je izogniti. Toda kako? Prav zdaj, sklonjen in praznih misli pred izzivajočim šopom paginiranega papirja, urejenega po oštevilčenih poglavjih, ki jih je – jasno – moralo biti šestnajst, da se je iz tega izpeljala sedmica, je iskal kaj primernejšega. Ogledoval se je naokoli po sobici. Nič. Telefoniiral je Ireni in govoril z njo. Praznina. Sklonil se je čez okensko polico na trg. Tiste stare bobnarke že dolgo ni bilo slišati. Zdelo se je, da je bobnala po naročilu le za časa njegove nastajajoče pripovedi.

»Le kdo mi bo zdaj verjel?« se je, sam začuden nad tem dejstvom, spraševal.

»Le kdo?«

Zakričal je na trg v skupino otrok, ki so se igrali s tenis žogico:

»Mi verjamete!«

Otroci so sprva trznili, prenehali z igro in se obrnili navzgor. Potem se je najmočnejši med njimi opogumil in začel tiho ponavljati...

»Tepec, tepec, tepec...«

Kmalu so za njim povzeli še drugi otroci in naenkrat je ves trg glasno odmeval:

»Tepec, tepec, tepec...«

»Res sem tepec!« se je butnil po glavi, ko se je zavedel svojega početja. Besno je zaprl okno, se obrnil k tipkalnemu stroju, vstavil papir in natipkal naslov:

FUK ali TVOJE USTNICE IMAJO OKUS NEVIHTE

Nekega dne, septembra, po deževju, ki je shladilo morje ter ozračje, se je minulost poletja začutila kot boleča bodica globoko v prsih. V praznini tega dne, potem ko je njegova lekarnarka odšla krotit svoj zverinjak nezdravih, sta se zbodla s pisalnim strojem na mizi.

Vsakdo sam stoji na srcu zemlje,
s sončnim žarkom prebodeh;
in je takoj večer.

Salvatore Quasimodo
(prev. C. Zlobec)

Fenomen zaokroženega pisanja ali pisanja, pri katerem se pripoved konča na njenem začetku, je gotovo star. Zaokroženo pisanje – KOMPOZIČJSKA EPANA-LEPSA – se (tu citiram iz Male literarne teorije – Matjaža Kmecla) nanaša predvsem na časovno organizacijo dogajanja. (ST – epanalepsa = gr. epanalepsis tj. ponavljanje. Ponavljanje besede ali besedne skupine na začetku in na koncu verza.) Pri tem nimam namena raziskovati, kdaj in kje vse se je tak način pripovedi ali poezije v svetovni literaturi že pojavil, pač pa bi rad na kratko objasniti, zakaj sem to sam uporabil.

Prva stvar, katera me je k temu napeljala, je moj odnos do pripovedi. Zaokrožena pripoved je paradoksalna, ker se izmakne statiki in znanemu sistemu začetka, jedra in zaključka. Takó le ta ostaja brezčasna.

Druga stvar pa je nezmožnost, da pisanje zajame absolutno življenjsko resnico. Z zaokroženo pripovedjo torej samoironiziram to, izgorevajočemu piscu poznano dejstvo nikdaršnje dokončnosti, pisanje – pripoved pa postaja prav zaradi tega zadnjega dejstva koorelativna z življenjem kot takim.

Novela TVOJE USTNICE IMAJO OKUS NEVIHTE je sestavni del trilogije – novele (Njej v slovo) ter dveh novel (Nastja Rozwecky ali Priseljenska, Tvoje ustnice imajo okus nevihte ...) nastale med 1986 ter 1993 letom.

(Avtor)

OPOMBE:

* Jiří Wolker, Morje (zbirka LIRIKA)

** Odiseas Elitis, Marina s pečin (zbirka LIRIKA)

Besedi BITOVANJE in IZSEBLJENOST označujeta:

BITOVANJE – beseda je sestavljena iz besede BITI – SEM ter BIVANJE. Označuje bivanje Biti kot dogajanje, ki subjekt zajema, na katerega pa subjekt (v osnovi) nima vpliva. Bistveno razliko med Bivanjem ter Bitovanjem vidim v zavesti. Medtem ko se mi slika Bivanje kot danost, razumem in postavljam Bitovanje kot življenje z globoko zavestjo o tej danosti. Torej SEM V BIVANJU – BITUJEM.

IZSEBLJENOST – beseda označuje stanje BITI IZ SEBE – biti s svojim duhom neprisoten – največkrat pri velikih življenjskih spremembah tista nastala praznina med že odživetim in preseženim preteklim ter še nepoznavanju in odprtosti nasproti prihodnjim.

Besed BITOVANJE in IZSEBLJENOST v SSKJ ni.

V III in VIII delu pripovedi govorim o filmu Angelovo srce ali Angel heart, v katerem glavne vloge odigrata Robert de Niro, Mickey Rourke in Lisa Bonet.

FRCAFELA – izraz, ki ga, izhajajoč iz SSKJ (frčati, 3 = kazati ljubezensko vznemirjenost, biti zaljubljen) uporabljam za označitev deklet v njihovem najbolj simpatičnem in razgibanem življenjskem obdobju.